

Slavíček, Lubomír

"... mit solchen Männern, wie Sie sind, haben Sr Excellenz mein Hochgräfl: gnädiger Herr Principal gerne zu thun" : Hrabě Ignác Dominik Chorynský z Ledské a jeho umělci František Antonín Sebastini, Ignác Raab, František Vavřínek Korompay, Ondřej Schweigl, David Roentgen et alii

Opuscula historiae artium. 2013, vol. 62, iss. 2, pp. 180-211

ISSN 1211-7390 (print); ISSN 2336-4467 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130270>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

„... mit solchen Männern,
wie Sie sind, haben S^r
Excellenz mein Hochgräfl:
gnädiger Herr Principal
gerne zu thun.“

Hrabě Ignác Dominik
Chorynský z Ledské a jeho
umělci František Antonín
Sebastini, Ignác Raab,
František Vavřinec Korompay,
Ondřej Schweigl, David
Roentgen et alii

The article publishes documents, in particular extracts from correspondence, contracts, and receipts, from the years 1760 to 1779, which testify to the activity as patron of the arts of the high-ranking provincial official in Prussian and Austrian Silesia and above all discriminating lover, supporter, and collector of art, Count Ignatz Dominik Chorynský (1729–1792). With the help of these sources it is possible to create a good picture of the nature of his relationship to the visual arts and, specifically, with their creators – the painters, sculptors and artistic craftsmen who either repeatedly or only occasionally appear in his service. At the same time the sources show the role played by paid agents, active for example in Vienna and in Brno, and also by advisors from among Chorynský's noble friends and relations. Last but not least, the sources clarify many technical details connected with the acquisition of altarpieces, ways of the cross, and sculptures, and also portraits and art craftwork, when, for example, they provide valuable information about their creation and the logistics of organising their transport to the site they were intended for, and likewise about the prices paid for them.

Key words: Baroque arts patronage; Silesia; artistic agents and advisors; Count Ignatz Dominik Chorynský of Ledská; Velké Hoštice/Gross Hoschütz; Count Andreas Hadik; Futog/Futak, Vojvodina; Felix Ivo Leicher; Kajetan Schaumberger; Franz Anton Sebastini; Johann Franz Klein; Ignatz Raab; Franz Laurenz Korompay; Karl Josef Adolph; Andreas Schweigl; Johann Nitsche; David Roentgen; Franz Huck

Prof. PhDr. Lubomír Slaviček, CSc.
Seminář dějin umění, Masarykova univerzita Brno
/ Department of Art History, Masaryk University Brno
e-mail: slavicek@phil.muni.cz

Lubomír Slaviček

Ignác Dominik říšský hrabě Chorynský svobodný pan z Ledské (*20. srpna 1729 Pačlavice u Kroměříže, †30. listopadu 1792 Velké Hoštice), císařský tajný rada a komorník, [obr. 1] byl nejen vysokým zemským úředníkem – *supremus capitaneus* – dvou knížectví v pruské a rakouské části Slezska, ale také významným stavebníkem, podporovatelem výtvarného umění, zakladatelem a provozovatelem věhlasné hudební kapely a divadla a v neposlední řadě zaujatým sběratelem obrazů a knih. Stejně jako strýc jeho první manželky Barbory (1735–1785), daleko známější hrabě Albert Josef Hodic (1706–1778) ve Slezských Rudolticích, patřil k dobově příznačnému typu vzdělaného a uměnímilovného barokního kavalíra, o nichž jejich současníci s neskryvaným obdivem prohlašovali, že se narodili „mit Genie und Neigung zur Poésie, Musik und Malerei“.¹ V případě hraběte Chorynského byly tyto sklony sice opakovaně připomenuty, aniž by se jim prozatím dostalo náležitěho monografického zpracování.² I proto lze konkrétní výsledky rozsáhlého stavebního podnikání, realizujícího se v Opavě a zejména na jeho panstvích ve Velkých Hošticích, Pačlavicích, Štítině, Uhřicích a Fořtu, i jeho mnohostranných mecenášských a sběratelských aktivit v současné době postihnout stále jen v základních obrysech. Spolehlivou oporu pro eventuální pokusy o jejich podrobnější rekonstrukci nicméně nabízí mimořádně

1 – Portrét hraběte Ignáce Dominika Chorynského z Ledské, kolem 1770. Valašské Meziříčí, Muzeum regionu Valašsko – zámek Kunín

(†1784), Franz Wenzel von Haymerle (1712–?) a později jeho stejnojmenný syn (asi 1747–1825).⁵ V Brně podobné služby poskytovali zemský sollicitátor (*geschworener Landes Sollicitator*) Bartholomeus Nebes, jeho písař (*amanuensis*) a posléze nástupce v úradě Josef František Rückert⁶ a v menší míře také tamní agent František Josef Fiala nebo obchodník Jan Arioli. V Olomouci, respektive v Kroměříži, pak dvořan olomouckého biskupa Josef Jan Jakartovský ze Sudic a olomoucký měšťan a vrchní výběrčí Joseph Bernard z Brueilu a Madelonu či ve Vratislavi Johann Henrici, abychom z mnoha jmen uvedli ta v korespondenci se nejčastěji vyskytující. Kromě nich se v roli příležitostných prostředníků a uměleckých konzultantů uplatnili i někteří blízcí přátelé, respektive příbuzní hraběte Chorynského. Tak majitel bíloveckého panství baron Václav Karel Sedlnický z Choltic

bohatý a dosud ne zcela využitý archivní materiál někdejšího zámeckého archivu ve Velkých Hořticích, uložený dnes v Zemském archivu v Opavě.³ Především na jeho základě je možno konkretizovat jednotlivé aktivity hraběte Ignáce Dominika Chorynského jako stavebníka, náročného milovníka umění a poučeného podporovatele celé plejády soudobých malířů, sochařů a uměleckých řemeslníků. Mimo víceméně ojedinělých dokladů účetní a právní povahy (smlouvy, účty, kvitance) znamená hlavní východisko pro jejich detailnější přiblížení obzvláště rozsáhlá korespondence, kterou hrabě Chorynský vedl s četnými informátory a zprostředkovateli, jež pro něho pracovali ve Vídni, Brně a na dalších místech Slezska, Moravy nebo Německa,⁴ dále se správci jednotlivých panství a v menší míře rovněž se samotnými umělci. Jako hlavní zpravodaj fungoval ve Vídni působící Michael Anton Saliger. Ten hraběte od šedesátých let pravidelně informoval mj. o uměleckých záležitostech a v případě potřeby navazoval a posléze i zabezpečoval potřebný kontakt nejen s umělci a uměleckými řemeslníky, ale též s obchodníky s uměním a luxusními uměleckými předměty, výrobci a dodavateli hudebních nástrojů či knihkupci. Saligerovi sekundovali dvorní agenti Joseph Rochus von Selmbach

2 – Felix Ivo Leicher, **Stětí sv. Barbory**, 1761. Budapešť, Szépművészeti Múzeum

3 – František Antonín Sebastini, *Kristus padá pod křížem – IX. zastavení křížové cesty*, 1775. Fořt u Trutnova, dnes Černý Důl – Fořt, farní kostel Nejsvětější Trojice

(kolem 1690–1776) zajistil na počátku roku 1762 nejen převoz blíže nespecifikované čtveřice soch určených k výzdobě zámecké zahrady ve Velkých Hořticích, které včetně jejich podstavců byly na místo určení dopraveny na osmi saních, ale pravděpodobně radil i při volbě jejich tvůrce.⁷ S výběrem vhodného umělce byl prokazatelně nápomocen Chorynského švagr, kancléř moravského zemského soudu Josef z Astfeldu (1709 – před 1784), který jeho pozornosti v roce 1775 doporučil architekta a malíře **Kajetána Schaumbergera** (†1777).⁸ U umělce, který tehdy působil v Brně jako autor nástěnných dekorací, divadelní malíř a v letech 1770 až 1771 coby ředitel Městského divadla, zřejmě objednal blíže nespecifikovanou skicu určenou pro Pačlavice („*die nacher Patschlawitz gewidmete Skizza*“).⁹ S určitou mírou pravděpodobnosti šlo nejspíše o návrh iluzivní malířské výzdoby pačlavického zámku, snad podobné té, kterou krátce předtím vytvořil pro slavnostní (zahradní) sál zámku Salm-Reifferscheidtů v Rájci nad Svitavou a pro jejich rezidenci ve Sloupu. Ignác Dominik Chorynský se mohl, zejména kolem roku 1765, spolehnout taktéž na rady a zprostředkovatelskou pomoc dalšího svého švagra, hraběte Maxmiliána Josefa Mitrovského z Mitrovic a Nemyšle (1709–1782). Generál Mitrovský, podobně jako později (1785) jeho syn Jan Nepomuk (1757–1799), měl možnost si *in situ*, zejména ve Velkých Hořticích, prohlédnout a posoudit výsledky, kterých Chorynský jako stavebník a podporovatel umění dosáhl.¹⁰

Podíl na získávání nových přírůstků pro Chorynského obrazové a knižní sbírky, stejně jako vydatná pomoc při uskutečňování jeho uměleckých objednávek, patřily pochopitelně k pracovním povinnostem některých hraběcích služebníků. Tak hudební skladatel Josef Puschmann (1738–1794), který byl v letech 1770 až 1777 nejen houslistou a kapelníkem (*directore musices*) hraběcí hudební kapely, ale jak to odpovídalo dobovým zvyklostem zároveň kancelistou, za svých pobytů ve Vídni sám, nebo ve spolupráci s agentem Saligerem obstarával hudební nástroje a partitury, ale i obrazy a další artefakty, respektive sjednával opravy zlatnických předmětů.¹¹ Styk zejména s místními umělci a řemeslníky a organizační zajištění jim zadaných zakázek pak zajišťovali další zaměstnanci hraběte, především inspektor pačlavického panství František Karel Schorm a příležitostně též štolba Václav Hončžik (1731–1793) ve Velkých Hořticích, správce Antonín Florian Exner ve východočeském Fořtu, nebo Ondřej Haucke (1718–?) sekretář hraběte působící v Sosnišovicích.

Dochované dopisy, které hrabě Chorynský dostával od svých agentů a služebníků, eventuálně ty, které jim se svými požadavky a instrukcemi zasílal, si v budoucnosti ještě vyžádají soustavnějšího zpracování a vyhodnocení. Avšak

i výsledky dílčí sondy, provedené pro léta 1760 až 1779, které na tomto místě zveřejňujeme, přinášejí množství cenných detailů k poznání rozsahu a podoby uměleckého mecenátu hraběte Chorynského, když vydatně přispívají k jeho precizaci. Dále konkrétně odkrývají mechanismy fungující při zadávání uměleckých děl, respektive při jejich nákupech, a nezdědka velmi detailně objasňují průběh vlastní realizace zakázky, včetně řady zajímavých a doposud netušených technických detailů. V tomto směru mají značnou vypovídací hodnotu informace, které rozšiřují naše nedostatečné povědomí o finančních nákladech, které barokní objednavatel musel vynaložit na získání uměleckého díla nebo uměleckořemeslného výrobku, stejně jako o způsobu přepravy dokončených či zakoupených artefaktů na místo jejich určení. A v neposlední řadě poskytují nejen řadu upřesnění, ale mnohdy i množství dosud úplně neznámých poznatků k tvorbě malířů, sochařů a uměleckých řemeslníků, jejichž služeb hrabě Chorynský ve sledovaném období pravidelně či jen příležitostně využíval. I když mnohé z nich, týkající se zejména malířů Františka Antonína Šebesty-Sebastiniho, Ignáce Raaba a Františka Vavřince Korompaye, respektive brněnského sochaře Josefa Distelbacha a zednického mistra

4 – Jan Nitsche, **Sv. Pavel**, 1772. Velké Hořtice, farní kostel Sv. Jana Křtitele – průčelí

5 – Ignác Raab, **Oslava Nejsvětější Trojice**, plátno 1773/1774. Futog (Vojvodina, Srbsko), farní kostel Srdce Ježíšova, původně farní kostel Nejsvětější Trojice, hlavní oltář

ve stejné době totiž zahájil umělecky a finančně náročnou přestavbu své hlavní rezidence, zámku ve Velkých Hošticích (1763–1768), pro který, podobně jako pro svůj městský palác v Opavě, zakoupený v roce 1762 za 3 400 zlatých od poručníků nezletilého hraběte Wipplara z Ušice, popřípadě pro další rodová sídla v Pačlavicích a Uhřicích, započal soustavně objednávat malířská, sochařská a uměleckořemeslná díla, nakupovat obrazy a přepychové mobiliář, zejména nábytek, lustry, zrcadla či porcelánové a kameninové nádoby, odpovídající jeho společenským ambicím i dosaženému postavení. Kromě uspokojování potřeb reprezentace vysokého zemského úředníka, který se těšil přízni pruského krále Fridricha II. i císařského dvora ve Vídni, se jako patron farních kostelů na svých slezských, moravských a českých panstvích staral i o jejich nezbytné stavební úpravy a přiměřenou uměleckou výzdobu. S jeho štědrou podporou mohli ovšem počítat i některé církevní řády, například opavští františkáni. O prokazované přízni svědčí mj. velkorysá fundace hlavního oltáře jejich klášterního kostela sv. Barbory v Opavě. Na jeho malířské a sochařské výzdobě se v rozmezí let 1761 až 1769 podíleli jím vybraní umělci, vídeňský malíř slezského původu a absolvent tamní akademie **Felix Ivo Leicher** (1727–1812), [obr. 2] [Příloha I. 1] brněnský sochař **Josef Distelbach**, olomoucký malíř a štafír **Ludvík Ignác Müller** (†1769) a opavský truhlář **Josef Lockel**.¹⁴

V souvislosti s dokončováním přestavby zámku ve Velkých Hošticích, provedené mezi léty 1763 až 1768 stavitelem Jakubem Pánkem (1736–1781) z Veselí na Moravě, a jeho umělecké výzdoby, je dostatečně znám podíl prostějovského a později mohelnického malíře **Františka Antonína Sebastiniho** (1724–1789),¹⁵ který jako pomocník prošel vídeňskou dílnou protagonisty pozdně barokního malířství Franze Antona Maulbertsche (1724–1796). Ze známého dopisu, který malíř zaslal hraběti Chorynskému 19. května 1768 ze svého přechodného působiště na zámku v Rájci nad Svitavou, a který je pouhým zlomkem jejich původně existujícího korespondenčního styku, [Příloha II. 4] ze zprávy pačlavického správce Františka Karla Schorma z počátku června [Příloha II. 6] i z dochovaných malířových kvitancí [Příloha II. 7, 8] plyne, že v letních měsících roku 1768 Sebastini se svým bohužel nejmenovaným spolupracovníkem prováděl malířské dekorace několika místností v přízemí a I. patře zámku ve Velkých Hošticích a souběžně vytvořil ještě sluneční hodiny na fasádě zámku v Pačlavicích u Nezamyslic. Za tyto práce obdržel nejprve 11. června spolu se 20 zlatými ještě v naturáliích tři měřice obilí a jednu pšenice a 4. srpna honorář ve výši 172 zlatých 22 grošů. Ovšem již předtím, na sklonku března 1768, osobně dodal do Pačlavic

a stavitele Jakuba Pánka, byly známé již opavskému historiku umění a zasloužilému muzejnímu pracovníkovi Edmundu Wilhelmovi Braunovi,¹² a následně je dílčím způsobem při zpracování barokního umění ve Slezsku a na severní Moravě a děl jeho tvůrců využili jeho následovníci,¹³ jejich nesporný význam plně opravňuje jejich souhrnné kritické publikování.

Jako spodní časová hranice pro provedenou sondu byl vědomě zvolen počátek šedesátých let, kdy zájem hraběte Ignáce Dominika Chorynského o výtvarné umění prokazatelně nabyl na intenzitě, zejména poté, co se v roce 1760 stal zemským hejtmánem Opavského a Krnovského knížectví (*S' Hochfürstlichen Durchlaucht des zu Troppau und Jagendorf regierenden Herzoges Rath und Landes Hauptmann beider Fürstentümern die seit der Oppa*), nejprve jejich pruského podílu a od 1770 až do své smrti i rakouského. Přibližně

čtrnáct zastavení křížové cesty, která „dobře zabalená“ byla vzápětí via Opava dopravena do farního kostela v hornoslezských Sosnišovicích (Sośnicowice/Kieferstädtel). Součástí této zásilky byl ještě bohužel nespecifikovaný oltářní obraz („*das Altar Blatel*“), určený snad rovněž pro Sosnišovice, a několik kreseb („*einige Ryßen*“), nejspíše návrhů („*Mustern*“) k výše zmíněným dekoracím velkohoštického zámku. Současně započal s vytvářením další křížové cesty pro farní kostel sv. Martina v Pačlavicích.¹⁶ [Příloha II. 1–3] Na podzim téhož roku dokončil ještě rozměrný oltářní obraz *Všichni svatí* pro hlavní oltář farního kostela stejného patronia v Dobromilicích. [Příloha II. 9] Protože majitelem dobromilického panství a tedy i patronem kostela byl přísedící moravského zemského soudu, hrabě František Antonín Kořenský z Terešova (1733–1790), jehož erb společně s erbem jeho první manželky Antonie (Ludoviky) Podstatské z Prusinovic (1731–1773) se nalézá nad malířovou signaturou, figuroval v tomto případě hrabě Chorynský „jen“ jako prostředník mezi objednavatelem a malířem. Na jeho zásadní podíl na vzniku této zakázky obrazu však ukazuje, že podle citovaného dopisu malíře Sebastiniho z května 1768, měl hrabě ve Velkých Hošticích aprobovat skicu, či dokonce několik skic, vztahujících se k tomuto oltářnímu plátnu. Malíř při této příležitosti vyjádřil své očekávání, že „*das Concept anständig seyn werde, wo dann kein Zweifel seyn derfte, daß ich einen billichen Preis zu Liebe der Kirch und Euer Gnaden wegen einen weiterend anrecomendation zu machen schuldig mich funde.*“ Uvedené malířovo psaní navíc dosvědčuje, že v téže době k zájemcům o Sebastiniho malířské umění patřil i starší bratr hraběte, František Jan Chorynský (1726–1812), s nímž jednal o vytvoření „*einige Malereien*“ zřejmě na zámku ve Veselí na Moravě. Tyto celkem známé informace nově doplňuje nálezný nedatovaný koncept s pokynem hraběte Chorynského určeného v roce 1768 některému z jeho úředníků, snad pačlavickému Františku Karlu Schormovi, v němž se vedle připomenutí nejmenovaného obrazu (pro Dobromilice?) a malířových návrhů vztahujících k výzdobě salmovských zámků v Rájci a Sloupu („*die Proben von denen Zimmern in Reitz und Slup*“), dotazuje, zda bude Sebastini tuto zimu malovat ve Velkých Hošticích.¹⁷ [Příloha II. 11]

O důvěře hraběte Chorynského v malířovy umělecké schopnosti a o spokojenosti s jeho výkony svědčí nejen skutečnost, že k němu v srpnu 1768 na dobu tří až čtyř let poslal do učení svého nejmenovaného poddaného,¹⁸ ale i to, že jej i později pověřoval novými zakázkami.¹⁹ Například vytvořením další křížové cesty pro farní kostel ve východočeském Fořtu (1774),²⁰ [obr. 3] a zejména rozsáhlé freskové výmalby (dnes zničené) kleneb farního kostela sv. Jana Křtitele ve Velkých

Hošticích (před 1774).²¹ In margine lze upozornit, že jiný z umělců, kteří se podíleli na uměleckém dotvoření tamního kostela, postaveného v letech 1772 a 1774 na náklady hraběte Chorynského jeho „dvorním“ stavitelem Jakubem Pánkem, opavský sochař **Jan Nitsche** (po 1739 – 1830/1831) na základě schválených skic („*nach Art und Stellung der approbirten Skizzen*“) v průběhu dvou měsíců zhotovil z lipového dřeva dvě polychromované sochy sv. Pavla a sv. Jana Křtitele pro niky na průčelí kostela.²² [obr. 4] Prozatím nepublikovaná smlouva uzavřená v červenci 1772 [Příloha III. 1] potvrzuje správnost někdejší atribuce Edmunda Wilhelma Brauna a současně upřesňuje i datování vzniku obou soch, kladené literaturou až do následujícího desetiletí.

Zatímco pracím, které během šedesátých a sedmdesátých let pro hraběte Chorynského vytvořil František

7 – František Vavřinec Korompay, **Portrét komtesy Marie Anny Chorynské z Ledské**, 1767?. Valašské Meziříčí, Muzeum regionu Valašsko – zámek Kunín

Antonín Sebastini, byla již v minulosti věnována patřičná pozornost, spojení opavského malíře **Jana Františka Kleina** (1738–1779)²³ s velkohoštickým milovníkem a podporovatelem umění nebylo dosud registrováno. Přitom máme k dispozici hned několik dokladů, které o takovýchto pracovních vztazích zřetelně hovoří, a to zejména v době kolem roku 1769, kdy malíř na Chorynského objednávku vytvořil několik dnes ztracených či zatím neidentifikovaných portrétů. Klein, jehož portrétní tvorbě se dostalo značného uznání od klientů i soudobých znalců umění, jmenovitě Ondřeje Schweigla a Jana Petra Cerroniho, se v hraběcích službách uplatnil i jako kopista a v případě potřeby i jako arbiter umění.²⁴ Ve světle těchto faktů, lze předpokládat, že podobně jako například stavitelé Jakub Pánek a Josef Haupt, či malíři František Antonín Sebastini, Ignác Raab a František Vavřinec Korompay příslušel ke skupině kmenových, hrabětem opakovaně zaměstnávaných tvůrců. Kromě nich jsou ovšem v korespondenci a v dalších dokumentech příležitostně zmiňováni i druzí umělci, kteří byli pověřováni mnohdy velmi specializovanými úkoly. Příklad *pars pro toto* reprezentuje zcela jistě angažmá kroměřížského dvorního malíře a komorníka olomouckých biskupů **Karla Josefa Adolpha** (1715–1770), s nímž hrabě Ignác Dominik Chorynský v letech 1768 až 1770 postupně dohodl restaurování několika poškozených nebo stářím zašlých obrazů („*theils beschädigte theils vor alter unsehbare Gemähld*“) své proslulé a dnes bezesbýtku rozptýlené obrazové sbírky, umístěné ve speciálním prostoru zámku ve Velkých Hošticích.²⁵

Ovšem i v případě umělců, u nichž jsme poměrně dobře obeznámeni s jejich výtvoř, jejichž vznik inicioval hrabě Chorynský, lze již známé informace dále rozmnožit a případně korigovat jejich ne vždy zcela přesnou interpretaci. Názorně to osvědčuje kausa jezuitského malíře **Ignáce Raaba** (1715–1787), jehož kontakty s Chorynským patří ke známým, opakovaně připomínaným momentům jeho života i tvorby. A to zejména v souvislosti s podstatnou úlohou, kterou hrabě sehrál v roce 1773 jako rozhodný přímluvce v malířově sporu s jeho někdejší vrchností ohledně obnovení jeho poddanství, které po zrušení jezuitského řádu požadoval hrabě Josef Schaffgotsch (1740–1779), následně i jako iniciátor jeho možného usazení v cisterciáckém klášteře v Rudách u Ratiboře (Rauden) a objednavatel tří oltářních obrazů pro farní kostel sv. Jana Křtitele ve Velkých Hošticích v následujícím roce. K prvnímu vzájemnému setkání malíře a jeho příznivce došlo nejspíše v letech 1772 a 1773, za Raabova opavského pobytu v tamní jezuitské koleji.²⁶ Zda měl na jejich seznámení podíl hrabě Leopold Hodic (1697–1781), příbuzný Chorynského první manželky, který jako uznávaný člen jezuitského řádu působil v Brně, lze pouze spekulovat. Zcela jistě se již v jarních měsících roku 1772 Ignác Dominik Chorynský zasloužil o obohacení malířovy vyhlášené sbírky grafických předloh,²⁷ jak to dokládají zmínky ve dvou relacích vídeňského agenta Michaela Antona Saligera z dubna a května toho roku. [Přílohy IV. 1, 2] Osmnáct rytin zřejmě opatřil prokurátor české řádové provincie Tovaryšstva Ježíšova a v letech 1766–1773 spolupracovník vyslance české provincie u císařského dvora ve Vídni P. Arnošt (Ernestus) Puschmann (1723 – po 1773?)²⁸ a Saliger, který za ně z peněz hraběte vyplatil 37 zlatých a vzápětí zajistil, patrně s jistými problémy, jejich následné odeslání z Vídně do Opavy k malířovým rukám.

Autoři, kteří doposud věnovali pozornost Raabovým uměleckým aktivitám na teritoriu severní Moravy a Slezska na počátku sedmdesátých let, neopomněli opakovaně připomenout, že k malířovým tamním zaměstnavatelům náleželi nejen opavští jezuité, respektive hrabě Chorynský, ale na jeho doporučení i další aristokratičtí klienti. Jedním z nich měl být spolu se svobodným pánem Janem Jakubem z Frobela (†1792) v Sosnové i jistý hrabě Hadeck.²⁹ Právě tuto poněkud vágní informaci lze na základě nalezených archivních pramenů nejen korigovat, ale i podstatně doplnit a konkretizovat. Předně z nich lze vyčíst, že oním zatím neurčeným zájemcem o Raabův obraz byl hrabě Andreas Hadik (1711–1790),³⁰ tehdy čerstvě jmenovaný guvernér a vojenský velitel Haliče, území, které v rámci prvního děle-

ní Polska připadlo Rakousku. Ten se v létě 1773 ze Lvova obrátil na hraběte Ignáce Dominika Chorynského s prosbou o pomoc při obstarání vhodného oltářního obrazu s námětem Nejsvětější Trojice.³¹ Chorynský jeho žádosti ochotně vyhověl a oslovil Ignáce Raaba, který ovšem po počátečním souhlasu zakázku odmítl. Důvodem tohoto kroku byla jeho nejistá osobní situace, v níž se ocitl po rozpuštění jezuitského řádu papežem Klementem XIV. 21. července 1773. O rozhodnutí zrušit dané slovo i o jeho tehdejší frustraci vyrozuměl hraběte Chorynského malířův jmenovec, rektor brněnské koleje P. Martin Raab (1702 – po 1773),³² v níž Ignáce Raaba papežské breve o zrušení řádu zastihlo. [Příloha IV. 3] Protože se posléze Ignác Raab nechal přemluvit a své rozhodnutí změnil, můžeme od listopadu 1773 do dubna 1774 v několika celkem zevrubných hlášeních, které z Brna svému chleboďarci zaslal agent Rückert,³³ detailně sledovat všechny peripetie geneze rozměrného oltářního plátna a obeznámit se tak s cennými detaily, mj. z každodennosti malířské praxe. Jeden z klíčových problémů, který bylo zapotřebí před zahájením práce vyřešit, představovalo nalezení vhodného a dostatečně velkého prostoru, v němž by malíř mohl objednané plátno velkých rozměrů bez problémů namalovat. Ten byl se souhlasem opata Kryštofa Matušky (1702–1777)³⁴ záhy nalezen v prostorách („in dem großen Closter Saal“) premonstrátského kláštera v Zábřdovicích, v němž Raab našel své přechodné útočiště. Dostatečně veliký sál malíři umožnil, aby objednaný obraz maloval vcelku, „ohne es zu rollen, wie anders Mahler bey großen Bildern es zu machen pflegen“, neboť podle Raabova výroku, který Rückert hraběti neprodleně tlumočil, „die Zeichnung niehmahl so vollkommen auf die Arth der rollenden Bilder heraus kommen könnte, weil der verrollte Theyl die Affecten von denen schon gemachten Zeichnung verborgen hält.“³⁵ [Příloha IV. 5] I další záznamy rozhovorů, jež Rückert při opakovaných návštěvách Zábřdovic vedl s Raabem, který podle jeho mínění je „der wackerste aller in dießer hier um Brünn von dießer Kunst rühmen wollenden Männern“, případně s jeho hostitelem a ochráncem, opatem Kryštofem Matuškou, obsahují vůbec množství dalších zajímavých poznatků. Neomezují se přitom zdaleka jen na výše uvedenou zakázku, která malíři měla přinést „chválu a čest“ a také daleko se šířící slávu, nýbrž příležitostně informují i o dalších dílech, jejichž vytvoření v oné době malíře zaměstnávalo, třeba o velké křížové cestě vytvořené pro poutní kostel ve Křtinách, v nové době opatrně připísané pouze uměleckému okruhu Ignáce Raaba.³⁶ [Příloha IV. 5] S tím jak se blížilo dokončení oltářního plátna, začala být pochopitelně značná pozornost věnována i logisticky náročnému zajištění jeho transportu, [Příloha IV.

12, 14, 15] mj. jeho důkladné, v dopisech podrobně popsané ambaláží, která měla zaručit bezproblémové a hlavně bezpečné přemístění na místo, kde mělo najít své trvalé umístění.³⁷ To sice není v korespondenci nikde výslovně zmíněno, nicméně Raabův obraz, který na přelomu let 1773 a 1774 namaloval pro hraběte Hadika, se dochoval, a bez větších problémů jej můžeme ztotožnit s dílem, [obr. 5] za jehož autora byl až do nedávné doby považován budínský malíř Franz Xaver Falconer (1737–1792). Tato malba, jejíž vznik byl dosud kladen do doby kolem roku 1776, se původně nacházela na hlavním oltáři farního kostela Nejsvětější Trojice ve Futogu (Futok/Futak) ve Vojvodině (dnes Srbsko), postaveného v roce 1777 hrabětem Hadikem na panství, které krátce předtím (1769) obdržel za své zásluhy od císařovny Marie Terezie.³⁸

Kromě Rückertových zpráv existuje i opis malířovy kvitance, potvrzující, že malíř za svou práci obdržel honorář ve výši 101 zlatých 36 krejcarů. [Příloha IV. 13] Vzhledem k méně konvenčnímu zpodobnění Nejsvětější Trojice – „das Ewig unergründt-Göttlich dreyeinig allerhöchsten Weeßen“ – musíme litovat, že se naproti tomu nedochoval program, respektive ikonografický popis obrazu („Beschreibung des Altar-blaths“), o němž se opakovaně zmiňují agentovy relace, a který Rückert malíři, a také prelátu Matuškovi, předal před zahájením práce spolu s náčrtem („das Rießel“)

8 – František Vavřínek Korompay, **Kristus přibíjený na kříž – XI. zastavení Křížové cesty**, 1773/1776. Velké Hoštice, farní kostel sv. Jana Křtitele

9 – František Vavřinec Korompay, **Oplakávání Krista – XIII. zastavení Křížové cesty**, 1773/1776. Velké Hoštice, farní kostel sv. Jana Křtitele

a rozměry. Vlastním námětem obrazu je oslava Božího jména zjevujícího se v podobě tetragramu – čtyř hebrejských písmen³⁹ ve světelné glorii a zbožně adorovaného skupinou andělů, rozmístěných na oblačných a sakrálním světlem prozářených oblačných kumulech. Někteří z nich přidržují otevřenou velkou knihu, na jejichž stránkách je napsán verš ze starozákonní knihy Jobovy: *ECCE / DEUS / MAG / NUS / VINCENS / SCIEN / TIAM / NOS / TRAM* [*Hle, Bůh je vyvýšený, nad naše poznání*] (Jb 36, 26). K němu odkazuje legendární výjev ze života sv. Augustina, který malíř namaloval při levém spodním okraji, zachycující církevního otce na břehu moře v okamžiku, kdy při rozjímání o Nejsvětější Trojici dospěl k zásadnímu zjištění o nemožnosti pochopit její tajemství rozumem.⁴⁰ Zasvěcení kostela a skrytý význam zobrazené scény připomíná i nápis umístěný v kartuši na soudobém rámu: *SACROSANCTA ET IN/DIVIDUA TRINITAS*.

Souběžně, i když zjevně v opačné časové posloupnosti než se dosud předpokládalo, pracoval Raab na trojici oltářních obrazů pro hlavní (*Kázání sv. Jana Křtitele*) [obr. 6] a dva boční oltáře (*Čtrnáct svatých pomocníků a Immaculata s výjevy ze života P. Marie*) velkohoštického farního kostela Sv. Jana Křtitele.⁴¹ Jejich vznik zmiňují zachované Rückertovy dopisy, adresované jejich objednateli hraběti Chorynskému, spíše sporadicky, například ve spojitosti s problémy, které měl malíř s udanými rozměry obrazů. Tomu na jeho návrh mělo odpomoci vytvoření a zaslání papírových šablon v jejich požadované velikosti. [Příloha IV. 17] Jinak se

totiž ústředním tématem tehdejší hraběcí korespondence s brněnským agentem staly ponejvíce otázky spojené s uvedenou malířovou snahou vyvázat se z poddanství. Za účinnou pomoc, kterou v této nepříjemné záležitosti hrabě Chorynský poskytl mu Raab prostřednictvím Josefa Františka Rückerta – s příznačnou omluvou, že lépe vládne štětcem než perem – vřele poděkoval, s příslibem, že je ochoten v budoucnosti pro něho provést další zakázky. Protože již nemohl akceptovat nabídku zprostředkovanou hrabětem Chorynským přestěhovat se trvale do cisterciáckého kláštera v Rudách, s odůvodněním, že se již na svém novém domicilu domluvil s prelátem kláštera cisterciáků na Velehradě Filipem Zurim, příslibil alespoň, že Slezsko navštíví v následujícím roce.⁴² [Příloha IV. 15, 16, 17] Malíř svou vděčnost vzápětí projevil i při sjednávání finanční odměny za uvedenou trojici obrazů pro Velké Hoštice, kterou zpočátku odmítal vůbec stanovit, aby nakonec přijal symbolické 2 dukáty. [Příloha II. 19, 20]

Dalším umělcem, o němž v korespondenci hraběte Chorynského nacházíme několik zajímavých připomenutí je brněnský malíř **František Vavřinec Korompay** (1723–1779), žák a spolupracovník Franze Antona Palka (1717–1766), který podobně jako jeho mistr a vzor získal u moravských objednavatelů značnou odezvu jako vyhledávaný portrétista a malíř oltářních obrazů.⁴³ Právě rodinné portréty u něj, ve druhé polovině šedesátých a na počátku sedmdesátých let, prostřednictvím brněnských zmocněnců Bartholomea Nebese a Josefa Františka Rückerta objednal i hrabě Ignác Dominik Chorynský. [Příloha V. 1, 2] Jednu z těchto podobizen, představující dvanáctiletou dceru hraběte z jeho prvního manželství s Barborou Hodickou z Hodic Marii Annu (1757–1825) v maškarním kostýmu se škraboškou v ruce, [obr. 7] můžeme s velkou mírou pravděpodobností identifikovat ve sbírkách zámku Kunín.⁴⁴ Stejně tak využil i jeho dovedností na poli sakrální malby a v roce 1773 objednal čtrnáct zastavení křížové cesty, určených pro farní kostel ve Velkých Hošticích. Jejich dokončení se ovšem značně protáhlo, nakonec až do února 1776, kdy byly hotové a dobře zabalené obrazy ve dvou bednách odeslány – spolu s jejich napínacími rámy – z Brna přes Pačlavice na místo určení. O uzavření zakázky i o sjednaném honoráři 100 zlatých Rückert hraběte Chorynského informuje v dopise ze 17. října 1773 [Příloha V. 3] a zároveň urguje zasluku hrabětem slíbených grafických předloh („*feine Kupfer-Stiche*“), kterou Korompay očekává, „*um so nach seinen zierlich, und Lebhaften Pemsel an die Arbeit setzen zu können*“. Skutečnost, že objednavatel měl o podobě výsledné práce vyhraněnou představu a proto malíř určil konkrétní předlohu, která

ho měla inspirovat k vytvoření jednotlivých zastavení křížové cesty, byla již v literatuře dostatečně reflektována, ale prozatím se nepodařilo, a to ani hypoteticky, tuto předlohu blíže specifikovat.⁴⁵ Soudě podle dalších zmínek v Rückertových zprávách o pozvolném postupu prací se můžeme oprávněně domnívat, že nešlo o jednotlivé grafické listy, ale nejspíše o ilustrace některé z četných knížek věnovaných tenkrát značně populární pobožnosti křížových cest. Tuto domněnku ostatně potvrzuje poznámka v jednom z Rückertových hlášení, [Příloha V. 5] která tuto předlohu určuje jako *Creutz-Weeg Büchl*. Není vyloučeno, že tímto hledaným vzorem byla publikace *Der Heilige Creutz-Weeg Unsers Herrn Jesu Christi, Abgetheilet in Vierzeh Stationen*, kterou v roce 1762 vytiskla olomoucká tiskárna Josefy Antonie Hirnleové, nebo jiný, obdobně koncipovaný spisek.⁴⁶ Zajímavé svědectví o tom, jak malíř s touto předlohou zacházel, skýtá sdělení brněnského zástupce Josefa Františka Rückerta objednavatele, kterému oznamoval, že Korompayovo kompoziční řešení výsledných obrazů, [obr. 8, 9] provedených zcela „nach seinem Geschmacke“, se od poskytnuté předlohy odlišuje.

V době, kdy zdravotně indisponovaný a podagrou značně ochromený umělec pracoval na křížové cestě pro Velké Hoštice, jej hrabě Chorynský ještě pověřil namalováním rozměrného oltářního obrazu pro hlavní oltář farního kostela na svém východočeském panství Fořt. Přemalovaný a autorsky dosud neurčený obraz,⁴⁷ znázorňující korunování P. Marie Nejsvětější Trojicí, [obr. 10, 11] si Korompay připravil dnes ztracenou skicou. V korespondenci je v téže době připomínán další velký oltářní obraz s námětem archanděla Michaela, [Příloha V. 5, 7] zatímco o dvou malířových oltářních plátnech *Apoteóza sv. Jana Nepomuckého* a *Stigmatizace sv. Františka z Assisi* dodaných pro boční oltáře velkohoštického kostela nepřináší žádnou informaci.⁴⁸ Poslední zpráva, kterou o Františku Vavřinci Korompayovi v Rückertových listech Chorynskému nalézáme, je oznámení o malířově smrti. [Příloha V. 9]

Dodnes probádaná korespondence, stejně jako inventáře zámku ve Velkých Hošticích, dochované pouze z první poloviny šedesátých let,⁴⁹ vydávají průkazné svědectví o tom, že tytéž vysoké nároky, jako na malířskou a sochařskou výzdobu svých rezidencí, které se staly vyhledávanými středisky slezského kulturního a společenského života své doby, uplatňoval hrabě Chorynský i při pořizování jejich honosného mobiliáře.⁵⁰ Tento svůj přístup ostatně potvrdil i v okamžiku založení rodového fideikomisu,⁵¹ do něhož bylo kromě nemovitého majetku („*unbewegliche Güter Patschlawitz in Marggrathume Mähren, dann Groß-Hostitz, und Burg Stettin cum pertinentiis in Oberschlesien, wie nicht minder dazu in Troppau gelegene Hausß*“), společně se znamenitou knihovnou a obrazárnou („*beträchtliche Bibliothek, und Bilder Gallerie*“), jako samostatná položka vložil rovněž stříbrné nádoby opatřené rodovým znakem („*die mit dem Gräflich Chorinskyschen Wappen gezeichnete Silbernen Waisselle*“).

Značné potřeby hraběte Chorynského průkazně dosvědčují četné relace vídeňského agenta Michaela Antona Saligera, v nichž se v šedesátých a sedmdesátých letech opakovaně vyskytují oznámení o tapetách (špalírech), zrcadlech,⁵² lustrech („*englische, wie auch französische Cronleuchter*“), obrazových rámech, porcelánovém a fajánsovém nádobí, ale také o luxusních šatech, pentlích a výšivkách⁵³ a o jejich zásilkách do Velkých Hoštic nebo Pačlavic. Nechybí ani údaje o špercích a dalších preciozitách, zhotovených, respektive opravených tamními zlatníky, například **Josephem Georgem Sutterem** (*Gold- und Galanteriearbeiter*), nebo jistý Kaiserem, patrně **Tobiasem Kaiserem** („*Herr Kaiser, vornehmer gold-arbeiter, in der Cärtner-Strassen*“).⁵⁴ Své zlatnické výtvořby hraběti Chorynskému na sklonku šedesátých let prokazatelně dodávali také brněnský **František Richter** (1728–1805),⁵⁵ jeho olomoucký kolega **František Hitzelberger** († 1778)⁵⁶ a ve stejné době využil například i oferty vratislavského zlatníka (*Gold- und Silberarbeiter*) a odhadce (*Pretiosentaxator*) **Johanna Christiana Schlenckera** (1715–1789).⁵⁷

K místním řemeslníkům, kteří se činností podíleli na dotvoření interiérů jeho zámku ve Velkých Hošticích a městského paláce v Opavě, respektive zámku v Pačlavicích, patřili nepochybně opavský čalouník **Kocžovský**, olomoucký hrnčíř-kamnář **Josef Veith**, nebo **František Karel Gebhardt**, který ve Slavkově působil jako *Galanterie tischler und Laquierer*. Početnější soubor nábytku pro hraběte zhotovil zejména brněnský stolař **František Huck**, zeť sochaře Jana Schertze, který počátkem roku 1764 dodal nejen větší počet křesel, židlí, taburetů a pohovek, ale i náročnější kusy, například komodu (*Schublaten-Kasten*). Toto zjištění částečně koriguje domněnku, podle níž při zařizování šlechtických sídel nábytkem se během 18. století moravští a slezští zájemci obraceli ponejvíce na rakouské, nebo přímo vídeňské truhláře.⁵⁸ Z Nebesových relací se dovídáme, že Huck ne vždy dodržoval dojednané termíny a jisté problémy přinášela i doprava jím vyrobeného nábytku, během níž došlo například k vážnému poškození uvedené komody. I proto v dopise z 21. června 1764, v němž hraběti referuje o svém jednání s brněnským truhlářem, na jeho adresu výmluvně podotýká: „*Es ist halt eine schwere Sache, diese grobe Leut zur liaison bringen, und hat mir dieser tischler schon viel Verdruss gemachet*“.⁵⁹

Větší počet dokladů se v Chorynského korespondenci vztahuje k nákupům nádobí, ať již vídeňského porcelánu z císařské porcelánky, nebo fajánsových výrobků z produkce známých manufaktur a menších keramických dílen působících na Moravě v Proskově,⁶⁰ Holiči, Brodku u Prostějova a Ždánicích, či v dolnoslezských městech Břeh (Brzeg/Brieg) a Boleslav (Boleslawiec/Bunzlau). Ostatně již v inventáři, respektive v jeho konceptu, který zaznamenává zařazení zámku na počátku šedesátých let, tj. ještě předtím, než hrabě Chorynský začal naplno s jeho náročným zařizo-

váním, jsou mimo nábytku a stříbrného a cínového nádobí uvedeny právě četné soubory kameniny – *Holitscher gemaltes Gefäß, Stainitzer Gefäß, Predlitzer weiß geschier*. Jaká role při podobných objednávkách, respektive nákupech, přináležela jeho agentům, názorně demonstruje dopis Michaela Antona Saligera, v němž z Vídně žádal Ignáce Dominika Chorynského o upřesnění jeho představ o novém souboru nádobí, které měl pro něho opatřit.⁶¹ A v korespondenci nacházíme nejen četné zmínky vztahující se k nákupům knih pro hraběcí knihovnu v šedesátých a sedmdesátých letech, o jejichž pravidelný přísun se kromě Michaela Antona Saligera staral zejména vratislavský knihkupec a nakladatel Wilhelm Gottlieb Korn (1746–1806), ale také k péči, kterou hrabě Chorynský věnoval jejich vazbám. Ty mu prokazatelně zajišťoval např. brněnský knihvazač **Straßmann**.

Ještě mnohem výrazněji se ovšem Saliger jako klíčový informátor a prostředník osvědčil v okamžiku, kdy

se hrabě rozhodl pořídit si pro místnost vytapetovanou špalíry – snad zámku ve Velkých Hošticích či opavského městského paláce – malované supraporty, pro něž dobová terminologie měla označení *portons*. Z tohoto důvodu Saliger uskutečnil jednání hned s několika umělci, z nichž výslovně je uveden pouze **Felix Ivo Leicher**, kteří byli ochotni v poměrně krátkém termínu a hlavně za přiměřenou cenu požadované obrazy vytvořit. Od nich získal spolehlivé poučení o cenách obvykle požadovaných za tento typ obrazů, které jak zjistil, byly závislé na umělecké kvalitě provedení, či jak zřejmě doslova reprodukuje názor jednoho z oslovených specialistů, zda jejich namalováním je pověřen zručný a hlavně invencí nadaný malíř („*ein geschickter und die Idée besitzender Mahler*“), nebo nějaký mazal („*ein Schmirer*“). Jeho šetření navíc hraběti potvrdilo, že supraporty jsou nezbytnou módní součástí dekorace pokojů v palácích vysoké aristokracie, jejichž stěny pokrývají špalíry („*die Mode ist durchgehends bey der grossen Noblesse, die Spallirten Zimmer mit Superporte zu haben*“). O této dobové zvyklosti mj. vypovídá výzdoba císařských apartmánů zámku v Schönbrunnu, na níž se na sklonku padesátých let 18. století podíleli nejvýznamnější umělecké osobnosti Vídeňské akademie, její profesori Michelangelo Unterberger (1695–1758) a Paul Troger (1698–1762). Odpověď na otázku, který z oslovených umělců nakonec se svou nabídkou uspěl a požadované supraporty namaloval, a zda šlo o některého z osvědčených umělců, kteří se jako Caspar Franz Sambach (1715–1795) nebo Josef Hauzinger (1728–1786) na ně tehdy specializovali, však archivní prameny nedávají.⁶²

K překvapivým zjištěním bezpochyby náleží doložit o opakovaných pracovních kontaktech brněnského sochaře a řezbáře **Ondřeje Schweigla** (1735–1812) s hrabětem Chorynským. Podle několika nápovědí v jeho dopisech byl objednavatel dobře obeznámen se soudobou tvorbou tohoto renomovaného umělce, který příležitostně pracoval rovněž pro další objednavatele ve Slezsku a na severní Moravě.⁶³ [Příloha VI. 4] Ponejprv ho oslovil na přelomu let 1763 a 1764, kdy se sochařovo jméno opakovaně objevuje v několika hlášeních, v nichž brněnský pověřenec Bartholomeus Nebes referuje hlavně o dodávkách nábytku stolaře Františka Hucka. Na základě těchto pouze povšechných sdělení, například ujištění, že sochař bude se svou sochařskou prací („*mit seiner Bildhauer Arbeit*“) brzy hotov, si však nelze udělat konkrétnější představu o povaze této zakázky. [Příloha VI. 2] Pouze z drobných zmínek v tehdejších dopisech hraběte Maxmiliána Josefa Mitrovského⁶⁴ je možno usuzovat, že její součástí tvořila snad i řezbářská výzdoba hodin se zvonkohrou („*Carrilon Uhr*“), které zhotovil

10 – František Vavřínek Korompay, **Koronování P. Marie Nejsvětější Trojicí**, 1775. Fořt u Trutnova, dnes Černý Důl – Fořt, farní kostel Nejsvětější Trojice, hlavní oltář

nejmenovaný „*Saarer Uhrmacher*“, snad František Tlustoš, jediný hodinář doložený po roce 1749 ve Žďáru nad Sázavou.⁶⁵ Šlo ostatně – jak ostatně dokládá i několik dochovaných, či jen archivně doložených realizací – zjevně o častý úkol nejen Schweiglovy, ale i dílen dalších sochařů-řezbářů, například jeho pražského kolegy z vídeňské akademie Ignáce Františka Platzera a jeho syna Ignáce Michaela.⁶⁶

Výtvary spíše uměleckořemeslného charakteru se staly rozhodně předmětem další zakázky, kterou o patnáct let později hrabě Chorynský pověřil Ondřeje Schweigla. V létě a na podzim 1779 Josef František Rückert v zastoupení hraběte naléhavě žádal dodání objednaného návrhu na velké hodiny („*abriessel zu einer großen Uhr*“) a dále zhotovení ozdobných rámců pro dva blíže neurčené, snad rodinné portréty. V odpovědi na urgenci netrpělivého hraběte uvádí brněnský agent jako důvod vzniklé prodlevy sochařovo zaneprázdnění nespécifikovanou prací na mariánském oltáři v klášterním kostele cisterciáček Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně. Patrně šlo o doplňky či opravy na hlavním oltáři, vytvořeném na objednávku poslední abatyše kláštera Aula Sanctae Mariae Antonie de Ulrici již v roce 1762. [Příloha VI. 5] Když Schweigl konečně rámy v prosinci 1779 dohotovil, Rückert hraběti hlásil, že podle jeho názoru „*der Bildhauer hat [...] seinen Fleiß nicht gespahret, und der stafirer ein schönes reiches Goldt gegeben*.“ Obě tyto zatím známé objednávky hraběte Chorynského potvrzují, že podobné uměleckořemeslné práce, včetně zhotovování individuálních, bohatě řezaných a zlacených ozdobných rámců, zjevně patřilo, podobně jako tomu bylo u dalších barokních sochařů-řezbářů,⁶⁷ ke standardním úlohám, jimiž byl Ondřej Schweigl běžně pověřován. Nadto i v době, kdy vytvářel velké, prestižní sochařské úkoly pro církevní objednavatele. Ve světle toho zjištění bude zřejmě nutné přehodnotit doposavad nezpochybnovanou, obecně akceptovanou tezi, podle níž byli sochaři podobné práce nuceni přijímat až od osmdesátých let, kdy vlivem radikálních josefinských církevních reforem přišli o podstatnou část dosavadní klientely, k níž patřily zejména velké kláštery.

O vyhraněných nárocích, které měl hrabě Chorynský na vybavení interiérů svých rezidencí i průkazným dokladem jeho dobré informovanosti o aktuálních uměleckých trendech, k níž – jak jsme uvedli – bezesporu vydatně přispívali i jeho poradci a agenti, svědčí skutečnost, že se nespokojoval jen s pracemi domácích uměleckých řemeslníků, ale v několika případech se rozhodl obrátit se i na vyhlášené zahraniční specialisty. Výrazné svědectví takového jednání poskytuje smlouva, kterou na zhotove-

ní tří solitérních kusů nábytku uzavřel za pobytu v mon-děnním valonském lázeňském městě Spa 26. srpna 1777 s německým uměleckým truhlářem **Davidem Roentgenem** (1743–1807).⁶⁸ [Příloha VII. 1] Význam tohoto dokumentu, který rozšiřuje dosud známé písemnosti tohoto typu, zvyšuje skutečnost, že objednaný nábytek je ve smlouvě popsán natolik zevrubně a výstižně, že ačkoliv se nedochoval, je možné zhotovené a postupně dodané kusy bez větších problémů ztotožnit s produkty, odpovídajícími nabídce neuwiedské manufaktury na sklonku sedmdesátých let. První kontrahovaný předmět reprezentoval oválný stůl s tajnými zásuvkami, které se otevíraly po stisknutí („*ovales Tischgen mit Cassetten so auf der Seite herauspringen*“). [obr. 12] Protože jeho šedě zbarvená deska a okraje byly dekorovány intarzovanými modrými květy („*daß Blat und der Rand Grau mit blauen blumen eingelegt*“), je v existujících dopisech označován jako modrý stůl („*das blaue Tischgen*“). Druhou položku byl hrací stůl s proměnnou horní deskou, u kterého jsou udány jeho přesné rozměry, popsána jeho výzdoba a především objasněn systém, který umožňoval trojí přeměnu herní desky, mj. pro hru dámy a vrhcábů. [obr. 13] A konečně hrabě Chorynský objednal v této době velmi populární artefakt, bílou čajovou skřínku („*Thee Chatulle*“), opět s vystřelující příhrádkou.⁶⁹ [obr. 14] Kromě toho kontrakt obsahuje cenné údaje o ujednaných cenách, jejichž proplacením byl pověřen Johann Georg von Scheidlin (1726–1791), příslušník známé norimberské rodiny obchodníků a bankéřů.⁷⁰ Scheidlin také odpovídal za zajištění přepravy jednotlivých, postupně vyrobených, kusů z Roentgenovy dílny v Neuwiedu do Vídně a následně do Slezska, snad na zámek ve Velkých Hořticích.

Za přispění dochovaných dopisů Davida Roentgena lze i u této zakázky poměrně přesně doložit průběh její realizace. [Příloha VII. 2, 3] 19. října 1777 Roentgen hraběte Chorynského informuje o zhotovení „modrého stolku“, o jeho proplacení a odeslání; současně prosí o trpělivost, pokud jde o výrobu hracího stolku, kterou nechce v žádném případě uspěchat. V prosinci téhož roku pak s odvolá-

12 – David Roentgen, **Oválný stolec se zásuvkami**, kolem 1775. Kodaň, sbírka C. L. Davida (1980)

13 – David Roentgen, **Hrací stolec s proměnnou horní deskou**, kolem 1775. Dříve Königstein, sbírka Rududolfa von Goldschmidt-Rotschilda

14 – David Roentgen, **Čajová skříňka**, 1775/1780. Bonn, Rheinisches Landesmuseum

ním na svůj, dnes patrně ztracený dopis z 16. listopadu 1777 objednavateli opětovně ohlašuje, že dokončil a expedoval první z objednaných kusů, a vyslovuje předpoklad, že jej mezitím již určitě obdržel. Současně mu oznamuje, že práce na hracím stolku a čajové skřínce pokračují a vyjadřuje naději, že „*ermeldte Stücke zu Euer Excellenz vollkommenen Satisfaction, u.[nd] mir zur Ehre ausfallen möchten*“. Tento dopis však především obsahuje mimořádně důležité sdělení o hracích hodinách, snad společném výrobku Roentgena a hodináře Petera Kinzinga (1745–1816),⁷¹ které hrabě měl možnost spatřit a slyšet za svého pobytu v lázních Spa. Poté co pro ně Roentgen nenašel vhodného kupce, rozhodl se – na radu těch, kteří je obdivovali – prodat je v loterii. Pro tento účel byly ohodnoceny částkou 240 karlínů. Vydané losy v hodnotě 2 těchto zlatých mincí – patrně neúspěšně – nabídl pochopitelně i hraběti Chorynskému a jeho prostřednictvím i dalším případným zájemcům z okruhu jeho přátel a známých. K uspořádání této aukce, kterou „*unter einer eigenen Direction u.[nd] in Gegenwart verschiedener Herrschaft.[en] als Obrigkeitlichen Personen, mit der genauesten praecision*“ zamýšlel uspořádat počátkem následujícího roku 1778, ho zaručeně povzbudil úspěch loteriijního prodeje z května 1769, kdy v Hamburku rozprodal podstatnou část dosavadní produkce otcovy dílny. Touto akcí se mu podařilo nejen odvrátit hrozící finanční úpadek, ale postavit dílnu znovu na nohy a vytvořit předpoklad k jejímu dalšímu zdárnému rozvoji, k němuž došlo po roce 1772 již zcela pod jeho vedením.⁷² Korespondenci mezi hrabětem Chorynským a Davidem Roentgenem uzavírá koncept dopisu, který z Velkých Hoštic odešel 20. května 1778, a z něhož lze vyvozovat, že zakázka byla v této době zcela dokončena a čekala na své odeslání do Vídně a odtud dále. Hrabě Chorynský při této příležitosti vyjádřil své přesvědčení, že po zhlédnutí zhotovených kusů nábytku získá Roentgen nepochybně další klienty z řad jeho známých. [Příloha VII. 4]

Rozsahem nevelká objednávka, kterou se hrabě Chorynský zařadil mezi časně odběratele Roentgenových produktů, byla realizována v závěru počáteční fáze provozu jeho manufaktury. Rozhodně spadá do doby, kdy významná zakázka pro švagra císařovny Marie Terezie, vévodu Karla Alexandra Lotrinského (1712–1780) z let 1775 až 1779, nábytek určený pro jeho místodržitelské sídlo v Bruselu,⁷³ předznamenala období jejího vrcholného rozkvětu. K němu došlo v průběhu osmdesátých let, v nichž se Roentgen prosadil jako přední dodavatel francouzského královského dvora nebo ruské carevny Kateřiny Veliké.⁷⁴ I tato skutečnost potvrzuje vytříbený umělecký vkus hraběte Ignáce Dominika Chorynského z Ledské a zároveň svědčí i o jeho zběhlosti ve věcech umění a i o jeho nesporné předvídatosti.

Příloha

Umělci v korespondenci a dalších dokumentech hraběte Ignáce Dominika Chorynského z Ledské

I. Felix Ivo LEICHER (pokřtěn 19. 5. 1727 Bílovec – 20. 2. 1812 Vídeň)

I.1 Smlouva mezi hrabětem Chorynským, zastoupeným Michaelem Antonem Saligerem a Felixem Ivo Leicherem, na vytvoření oltářního obrazu pro hlavní oltář františkánského klášterního kostela sv. Barbory v Opavě, dat. Vídeň, 20. 2. 1761 a malířovy kvitance, dat. Vídeň, 23. 3., 15. 5. a 18. 6.

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 30⁷⁵

Heut unten gesetzten dato ist zwisch Herrn Michael Anton Saliger im Nahmen S^r hochfreyherrl Gnaden /:tit. pl.:/ Herrn Ignatz Dominic freyherrn von Chorinsky Eines- dann dem H: felix Leicher, K: K: academl Mahler allhier, andern theils, nachfolgender Contract abgeredt, geschlossl und errichtet word, als: Erstl verspricht gedachter H Leicher das Altar-Blatt S. Barbarae in die abgebrandte Kirch zu den W:W:f:f:P:P: Franciscanern nacher Troppau in der jenig Maas und grösse, wie Er solche von dem verstorbenen Schwabnitzer H dechant⁷⁶ überkommen, auf das fleissigste und dem Schizo gantz ähnlich, bis kunftig Monath Majo dieses 1761. Jahres völlig zu verfertig, und in Stand zu bring, worfür

Zweytens hochgedacht- S:^r hochfreyherrl Gnaden mit ausnahm des Schizo in allem zusammen Zwey hundert funfzig Gulden zu zahlen sich anheischig mach.

Drittens wird Er, H^r Mahler Leicher, nach Maas des angefangenen Bildes nach und nach bis auf die halbscheid vom H:^m Saliger die anticipation allhier in Wien in Kayl: gangbahrer Müntz erhalten.

Viertens wird das Völlig verfertigte Altar-Blat auf Spéesen Seiner hochfreyherrlichen Gnaden nacher Troppau gesendet werden, jedoch H:^r Leicher verbunden seyn, zu gleicher Zeit den Schizo mitzuschicken, womit man sehe, daß diesem Modell das original beykomme.

Zu Urkund dessen seynd gegenwärtigen Contracts zwey gleich lautende Exemplaria errichtet, und jeden theil eines davon außgehändiget worden.

Wien den 20.ten Februarii 1761.

LS Michael Anton Saliger

LS Felix Leicher

Es ist auch schlüsslich bedungen worden, falls S:^c hochfreyherrl Gnaden den Schizo⁷⁷ behalten solten, ihme H Leicher extra solchen mit Vier Ducaten zu bezahlen

Auf abcontrahirter quantum der 250 fr, ist mir Vermög Besonders außgestellten Quittung ein halbscheidige Anticipation mit Ein hundert zwanzig fünf gulden Reinisch Richtig und Baar bezahlet worden Wien d 23. Martii 1761

Felix Ivo Leicher

Den Rest mit Ein hundert zwanzig fünf Gulden Richtig empfangen. d 15 Mey 1761.

Felix Ivo Leicher

Ferners habe die Bedungenen Vier Stl Ducaten für den Schizo, vermög Besonders außgestellten Schein, gleichfalls richtig erhalten d 18 Junii 1761.

Felix Ivo Leicher

II. František Antonín SEBASTINI (1724 Kojetín – 1. 3. 1789 Mohelnice)⁷⁸

II.1 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Chorynskému, dat. Pačlavice, 29. 2. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 126, kart. 17, fol. 143v-144

[...] Dem Sebastini habe gleich bey meiner nacher Patschlawitz Kunft wegen zu verfertigen habenden gemählde nach deutlich zugeschrieben, von welchen in Ruck Antworth erhalten, wie das Er sowohl den Kreutz Weeg als auch das Altar Blatel und einigen Ryßen in II. Tügen alles verfertigen und herstellen, auch sodann den Patschlawitzer Kreutz Weeg aus mahlen wird; [...]

II.2 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Chorynskému, dat. Pačlavice, 15. 3. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 126, fol. 147v

[...] Der Mahler Sebastini hat mich Neuerdings versichert, sowohl den Kreutz Weeg als auch übrige Arbeith bies künftigen Freytag in fertigen Stand zubringen, und solche anhero zu übergeben; Weillen aber bey dieser eingefallem Witterung die fuhr mit denen gnädig angeordnetem Sachen ohne Quieirung derem Pferden zu Expedieren mir nicht getraue, so werde trachten die Sebastinische Arbeit durch Ein oder 2. Bothen nacher Troppau ohngesumbt einzuschicken, um nur Euer Hoch Reichs gräflichen Gnaden dem Kreutz weeg in Kieferstädtl annoch vor denen Passions Tügen Einweysen lassen zu können; [...]

II.3 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Chorynskému, dat. Pačlaviče, 26. 3. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 126, fol. 147v-148⁷⁹

[...] *Zugleich Plichtschuldigt einberichte das der Sebastini den Creutz Weeg sambt dem Altar Blattel heutigem Tages selbst- en anhero überbracht, Ein welches auch durch einen Bothen wohl eingepackter ohnverzüglich überschücken werde, an dem Kreutz Weeg hat der Sebastini seinen fleyß gewiß nicht gespahret, welcher Euer Hoch Reichs gräflichen Gnaden Hofentlich Euer Freyde verursachen wurde, wird auch derselbe Eine zeit sich hier aufhalten, und den allhiesiegen Kreutz Weeg vollendts aus mahlen; Von denen Mustern hat derselbe auch bereiths et- was fertig, das übrige viel derselbe hier in fertigen Stand brin- gen, folglichen Hoch denensleben übermachen; [...]*

II.4 Dopis Františka Antonína Sebastiniho hraběti Chorynskému, dat. Rájec nad Svitavou 19. 5. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 39⁸⁰

*Hoch und Wohl gebohrner Reichs Graf
Gnädigst Hoch gebittendister Herr Herr.*

*Gleich wie mich höchst verwunderet, dass meine gehorsam- ste Antwort an Ihro Hochselbte samt denen Modelles von den- nen Slouper Zimmern nicht zur gnädigsten Handen zukom- men, welliche den Patschlawitzer Inspector [František Karel Schorm] gleich bei Übergebung des Creitzwegs zur gnädigsten Überkommung gehorsamst eingerichtet. Also gehorsamst avi- sire: da mir Ihro Hochgräfl. Gnaden gnädigst zu vernehmen gegeben, dass ich im voraus Ihro. Excell. Herrn, Herrn Bruder zu Wessely einige malerei verfertigen, und folgsam zu Euer Gnaden mich nacher Gross Hoschtitz mit Gessellen, um allda die gnädigste Willensmeinung zu vorziehen und meinen Male- rei zu verfertigen, nun erwarte von Wessely eine cathgorische Antwort meiner weiteren Verhältnuns; folglichen werde Eue- ren Gnaden die gewisse Versicherung gehorsamst einberichten, wann ich Ihro Excell. Herr, Herr Bruder /P. T./⁸¹ anderst gnä- disgst resolvirt hetten; so werde ich desto ehender nacher Schle- sien abkommen können, umb allda die Malerein zu verfertigen. Bellangend das Dobromilitzer Altar-plath, da werde bey mei- ner Anknunft hiervon die Schkizen gehorsamst mitbringen und einreichen. Verhofo, daß das Concept anständig seyn werde, wo dann kein Zweiffel seyn derfte, daß ich einen billichen Preis zu Liebe der Kirch und Euer Gnaden wegen einen weiterend anre- comendation zu machen schuldig mich funde.
Der mich zu hohen gnaden gehorsamst anempffelle in Subm- mission erstrebe*

Eur Hoch Reich gräfl: Gnaden

*Unterthänigst gehorsam
Franz Sebastini
Maller*

Reitz den 19. May 1768

II.5 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Chorynskému, dat. Pačlaviče, 5. 6. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 126, fol. 160

[...] *Die Beylaage an den Mahler Sebastini habe ohne zeit Ver- lust sambt einer zuschrift durch einen Expressen nacher Raitz Expediret, von wannen der Both aber noch nicht reventiret ist.
[...]*

II.6 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Chorynskému, dat. Pačlaviče, 6. 6. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 126, fol. 162v

[...] *Von dem Mahler Sebastini thue hierbey schlüssigen Brief gehorsambst einsenden, welcher mir auf mein an denselben erlassenes Schreiben in Ruck Antwoth erwiederet, wie deßsel- ben annoch diese Woche hier in Patschlawitz eintreffen wolte, sofort von hier aus nacher Troppau sich begeben zukönnen, obzwar ein solcher seine Arbeith in Raitz nur untermahlen und in gröster Confusion hälte, so wolte doch ein solcher diese Beyseiths setzen, und Euer Hoch Reichs gräflichen Gnaden hie- durch zu Consolieren, auch in fehnere zeiten die hohe gnaden zu conserviren. [...]*

II.7 Kvitance Františka Antonína Sebastiniho, dat. Prostějov, 11. 6. 1768

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 126, fol. 163

Quittung

Über die Von mir à Conto der schleschern arbeyth außgehnomenen 20 fr Sage zwatzig gulden Rl: auß denen Patschlawit- zer Rendten. Nebst 3 M:[etze] Khorn 1 M[etze] weitzen Richtig Empfangen habe womit bescheinige mit meine unter fertigung Sigl: Statt Proßnitz d: 11. Juny 768

*Frantz A. Sebastiny
Mahler*

**II.8 Kvitance Františka Antonína Sebastiniho, dat. Pačlavi-
vice, 4. 8. 1768**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 126, fol. 173

Quittung

*Pr Ein Hundert Siebentzig Zwey gulden 22 xr 2 z Welche Ich
Endes gefertigter von Mahlung deren Hoschützer Schlos zim-
mern, dann Mahlung der Sonnen Uhr in Patschlawitz heuth
dato baar und richtig Empfangen, Hiermit Bescheinige
Sigl Patschl den 4. August 1768
Id est 172 fr 22 xr 2 z*

Frantz A. Sebastiny
Mahler

**II.9 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Choryn-
skému, dat. Pačlaviice, 31. 10. 1768**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 126, fol. 179v

[...] 3to Die von dem Mahler Sebastini zum Dobromilietzer Al-
tar Blad gehörige Skitzen habe dieser tägen S^r hochgräflichen
gnaden Titl Herrn grafen Koržovsky zur einsicht eingesendet,
ein solche aber von dannen nicht zuruck erhalten, daher den
Bothen über Dobromieslitz zugehen beordnert, umb solche von
dann abzunehmen, und Euer Hoch Reichs gräflichen Gna-
den überbringen zu mögen. [...]

**II.10 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Choryn-
skému, dat. Pačlaviice, 8. 11. 1768**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 126, fol. 185v

[...] Und weilen mir der Brief an den Mahler Sebastini mittelst
dem Ersten Bothen nicht zugekommen, so wird ein solcher
muthmaßlich zurück geblieben sein, und an erst durch dem
2ten Bothen welcher zu dato noch nicht revertiert folgen. [...]

**II.11 Koncept pokynu hraběte Chorynského, nedat. [léto
nebo podzim 1768]**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, kart.
68

[...] Sebastini wegen des Altar Blathels, und die Proben von den-
nen Zimmern in Reitz und Slup; ob Sebastini sich abmüsigem
können, diesen Winter in Hoschütz zu mahlen. [...]

**II.12 Z dopisu Františka Karla Schorma hraběti Choryn-
skému, dat. Pačlaviice, 5. 4. 1769**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, kart.
40

[...] Wenn der Mahler Sebastini Eine Magistratualische-Verzie-
hrte Hauß obligation bey mir einlegen wurde, so werde ihme
auf die gnädig angeordnete 100 fr wie auf dem Herrn Adolph 20
fr so bald als nur einige gelder in Vorrath sein werden ausfolgen
[...]

III. Jan NITSCH (po 1739 Opava – mezi 1830 a 1831 Opava)

**III.1 Koncept nebo opis smlouvy s Janem Nitschem
na zhotovení dvou soch na průčelí farního kostela ve Vel-
kých Hošticích, dat. Velké Hoštice, 30. 7. 1772**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 145, kart. 125

*Heut unten gesetzten tag und Jahres Ist zwischen Ihre Excel-
lenz dem Hochgebohren Herrn, Herrn Ignaz Dominic des Heilig
Röm Reichs Grafen von Chorinsky, freyh von Ledske, beeder
Röml Kayserl Königl Apostolschn Mayesten würckl geheimden
Rathe, Landes Hauptmann derer Fürstenthümer Troppau
und Jaegerndorff Jenerseits des Oppaflußes, Erbherr der Güter
Forst, Studenz, Paczlawiz, Burg Stettin, Kieferstädtel und Groß
Hoschütz an Einem: dann dem Troppauer Bildhauer Johann
Nitsch, an andern zu erfüllender Contract verabredet, geschlos-
sen und zu Pappier gebracht worden:*

*1° wollen Sr Hochreichsgräfl^{en} Excellenz neben dem Portal der
neuen Groß Hoschüzer Kirchen, in die eingendte darzu ange-
legte Nietschen Zwey Statuen und zwar die Gewisser Patronen
St Joannem und Paulum vorstellende, in Bildhauer Arbeit aus
Linden Holz nach Art und Stellung der approbirten Skizzen ge-
fertigt haben, deren In der Sieben Schuch hoch seyn muß,
wozu dann das Dominium das erforderliche Linden Holtz
Selbst anschaffen wird, mit dem weitheren Bedinge: daß
2do der Bildhauer die muscheln in die Nietschen anbringen, so-
dann beyde Statuen Sauber außgearbeitet, zwischen dato und
zwey Monathen, oder höchstens in Zehn Wochen ohnfehlbar
samt denen Postamentn gewähren und Liefern solle, wofür
3ten Sr Hochreichgräfl^{en} Excellenz, wenn der Bildhauer Beede
Statuen accurat nach denen Skizzen Sauber und tüchtig in
Bedinung einer Zeit mit Postamentn Liefert, et die muscheln
angelegt, demselben den Contrahirten Lohn und Verdienst mit
dreyßig vier Gulden Kayßer geld Bezahlen wollen. Hierauf
gelobet und verspricht*

*4to der Bildhauer Johann Nietsch, daß Er die Ihme aufgetrage-
ner Außerarbeitung der Benannten Zwey Statuen nach Maaßga-
be des 1ten und 2ten §i dieses Contracts mit allem Fleiße fertigen
und in recht, höchstens zehen wochen fertig Liefern wollen,
Jedoch daß die Statuen durch Herrschaftliche Gelegenheit bey*

Ihme abgehollt wurde, welches Sich von Selbst versteht. Damit nun dießer Contract seine Bestetigung haben mögte ist solcher respective Hoch eigenhändig unterschrieben, auch mit Wappen Innsiegel und gewöhnl Pettschaft vollzohen worden, mit dem vorbehalte, dass in Erforderungsfall die Edictmässige Stempel Bogen umschlagen werden solle. So geschehen Groß Hoschütz den 30^{em} July 1772

IV. Ignác RAAB (5. 9. 1715 Nechanice – 2. 2. 1787 Velehrad)⁸²

IV.1 Z dopisu Michaela Antona Saligera hraběti Chorynskému, dat. Vídeň, 15. 4. 1772

Slezské zemské muzeum v Opavě – uměleckohistorické pracoviště, Braunův archiv, sign. 80.1/58639, fol. 21v⁸³

[...] Hochwürdiger Herr Provinzial-Prokurator P. Puschmann hat mir in schwarzgewischter Leinwand 18 Stück Kupferstiche an den Frater Ignatz Raab lautend, zugeschickt und dafür 37 Florins begehrt, die ich ihm gegen Schein gezahlt habe; falls es thunlich, so schicke ich diese mittelst fürstliche ordinari nach Troppau widrigens aber auch durch andere gelegenheit ab. [...]

IV.2 Z dopisu Michaela Antona Saligera hraběti Chorynskému, dat. Vídeň, 20. 5. 1772

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...] Der Pack mit den Kupferstichen an Frater Ignatz Raab, ist zu lang, und geht in den Canzley-Bothen-Ranzen nicht hinein; ob ich nun diese Kupferstiche durch den Postwagen immediatè an erst gedachten Frater, oder aber an Euer Excellenz zu fernerer Übergelassung einschicken solle? Bitte um gnädige Nachricht, in allen respect beharrend. [...]

IV.3 Z dopisu P. Martina Raaba hraběti Chorynskému, dat. Brno, 11. 9. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 46⁸⁴

[...] Die allgemeine Bestürzung, in welche aus die durch ein Pabstliches Breve bekindt gemachte Aufhebung unserer Societät, verleget hat, nimmt auch also das Gemüthe unserer in Gott geliebten Bruders Raab ein, daß Er sich erkläret habe nicht im Stande zu seyn daß von S^t. Excellentz Grafen v. Hadik anverlangte Bild der allerheiligsten Dreyfaltigkeit auszufertigen, und eben dieses hat er mich inständig ersucht S^t. Hochgräflichen Excellenz zu bedeuten, mit demüthiger Bitte ihm zu verzeyhen, daß er sein Wort nicht halte. Ihm entgehet der Schlaf, er weinet, so oft, als man von näherer Verstöhrung ihm Meldung macht [...]

Nach gestrigtem Schreiben überbringt der Mahler den ihm eh-mahl zugeschickte Ries.

IV.4 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 31. 10. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...] Schlüsselichens werde morgigen tags [...] mit dem berühmten Frater Raab in Obrowitz aus gelegenheit des mir eingeschickten Risels verlässlich zusprechen trachten und Euer Hoch Reichsgräflichen Excellenz mittelst donnerstägigen Post das nähere zu überbrifen, ohn vergessen sein. [...]

IV.5 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 4. 11. 1773⁸⁵

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...] In gehorsamster Folge Euer Hoch Reichsgräfl Excellenz, gnädig letztern Zuschrift, verfügte mich gestrigen Tages in Persona nacher Obrowitz, um mit dem dort befündlich- berühmten Mahler, Hlⁿ Raab, aus Gelegenheit des von selben zu gefertigen kommenden 13 Schuh hoch, und 7 derley breit nebst der Rahm, schönen Altar Blates, das Ewig unergründt-Göttlich dreyeinig allerhöchsten Weeßen vorstellendt, selbst sprechen zu können. Ich ließe Ihm das ganze an mich von Euer Hoch Reichsgräflⁿ Excellenz gnädig erlaßene, und zu seinem Lob verfaste Schreiben selbsten laßen, worauf Er mir aber sogleich nach durchgehung desselben eröffnete, daß die Verferti- und enstandtbringung des oberwöhnten Altar Blaths sogleich nicht seyn könne, denn Er wäre in dem Closter Stifte nur aus Gnade des Herrn Praelatens auf eine gewisse Zeit wohnhaft, gefolgt: keinerdings da, Bey Hauße, seye auch nicht willens allda zu verbleiben. Derohalben wäre seine ohnmäßige Gefinnung: Euer Hoch Reichsgräflⁿ Excellenz geruhnten bies künftiges früh-Jahr in gnädiger Geduld zu stehen, zu welcher Zeit Er seinen aigenen Hlⁿ zu machen, anfangen durfte; Zudene auch dieses Altar Blath von einer ziemlichen Größe, und Breite zustehen kommen würde, Er hingegen in seinem kleinen Zimmer nicht den Orth hinzu habe, selbes aufspannen, und solches im ganzen /: daß ist ohne es zu Rollen, wie anders Mahler bey großen Bildern es zu machen pflegten, denn Er behaubtet, daß die Zeichnung niehmahl so vollkommen auf die Arth der rollenden Bilder heraus komen könnte, weil der verrollte Theyl die Affecten von denen schon gemachten Zeichnung verborgen hält:/ nach dem Vollkommensten Geschmacke mit seinen Pinsel ausführen zu können. --- Wie nun Ich aber in allen Fällen den Bedacht vorzüglich dahin nehme, Euer Hoch Reichsgräflⁿ Excellenz gnädigen Willen wenn es nur sonst thunlich, so gleich in die genannte Erfüllung setzen zu können, so begnügte Ich mich trinerdings

an dießer des Hln Raabs gemachten Entschuldigung, sondern spante an Ihn, Er wolte die lange Verziehung bies nächst kommenden Früh-Jahrs bey seite setzen, und doch betrachten, daß Ihme dieße arbeit, nach seinem aigenen Ausspruche belohnet, und Er durch selbe sich Lob, und Ehre, ja einen fernerweitig erschallenden Ruhm erwerben würde, und so weiter; Hierauf sagte Er nun: an meinem Willen soll nicht mangeln, wenn Sr Excellenz die Gnade haben, und dem Herrn Praelaten zuschreiben, denn selben, um die von mir beschehen sollende Vermahlung des oft berührten Altar blaths zu ersuchen, Ihme das Rießel, nebst der Beschreibung deßelben bezulegen, gnädig geruhen wollen, so gewünne Ich durch den Consens des Herrn Praelaten, welcher hierüber eine große Freude schöpfen, und Sr Excellenz hohes Verlangen niehmahls absagen wird, hernach so viel, daß Ich in dem großen Closter Saal, wo Platz, und Raum genug ist, im ganzen mahlen, und nicht erst mitlst auszihenden Rollen das Werck verfertigen, und zu standt bringen können. Jetzo entwürft sein Pemßl die Kreuzweg-Bilder in zimlicher größe nacher Kiritein, welches nacher Obrowitz gehörig ist.⁸⁶ Ich unterhülte mich mit dießem Ehrlichen Manne zwo ganzen Stunden.

Ist es nun Euer Hoch Reichsgräfflⁿ Excellenz gnädig gefällig, dem Herrn Praelaten in dießer Sache zuschreiben, so bitte zur hohen Gnade mir jene Zeilen sub volante aus, damit das bey mir befündliche Rießel, nebst der Beschreibung, demßelben beylegen, sonach aber geschickt versigeln, und dem Herrn Praelaten gestellen könne. Den aus dem ganzen Umstandt der Sache ist klärlich zu entnehmen, da Hl Mahler Raab allem bevor den Herrn Praelaten von Seiten Euer Hoch Reichsgräfflⁿ Excellenz hierowegen ersuchter sehnte, auß Hl Raab also aus Gnade des Herrn Praelaten das Quartier, die Kost und erforderl^e Bedinung habe, und daß Selbter dagegen dem Closter mahlen müße, und dies ist auch die Ursache, warum Hl: Raab ohne Bewilligung des Herrn Praelaten nichts Vornehmen will. [...]

IV.6 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 14. II. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...]

Entlich /3^{tens}/ Habe Ich Euer Hoch Reichsgräfflⁿ Excellenz gnädigen Aufsinnen zu folge, nach bevorheriger Betitel- dann einlegung des Rießels, und Beschreibung des bekannten großen Altar Blaths, und beschehener Befsiglung, das Schreiben an Herrn Praelaten zu Obrowitz in Persona selbstn vorgestern Nachmittags übergeben, dießer Herr schlife eben, als Ich dahin kame, nach einig von mir in dem Closter beschehenen Verweilung, fügte es sich, daß Sr Hochwürden Gnaden erwachte, und Ich hindurch Gelegenheit gefunden, mich bey Hochßelben anmelden zu lassen, worauf mir dann auch der Zutritt ohne Aufschub verschafft wurde, wo dann Ihme Herrn Praelaten nach

Ablegung eines zärtlichen Compliments von Seiten Euer Hoch Reichsgräfflichⁿ Excellenz an Selben, Ihme das requisitions-Schreiben behändigte.

Nach welcher überlesung Er zu Lächeln, und sich mit mir in ein sehr freundliches Gespräch eingelassen, es wurde sogleich Hl: Mahler Rab in die Praelatur gerufen, alwo Ihme Herr Praelat, das auf selben diesfällig erlassenen belangungs-Schreiben, nebst dem Rießel, dann Beschreibung des Altar-blaths zu überlesen gegeben, und selben gefragt: wo Orten im Closter dießes große Bildt wohl am füglichsten gemahlet werden könnte? Hochselben trugen sogleich Ihme den Closter Saal an, und es schein mir, daß Sr Hochwürden Gnaden selbstn ein großes Wohlgefallen, in Verfertigung dießes Bildes hegen, kurz es ist alles nach Wunsch ausgefallen, und wir beede hatten die Gnade, da mir der Herr Praelat den großen erwöhnten Closter Saal gezeiget, in selben mit Sr Hochwürden Gnaden gegen eine Stunde aus Gelegenheit manigfältig jetzo roulirende Neuigkeiten, zu sprechen. [...] Die Blindt Rahm von dem großen Altar blath befündet sich in allhiesig gewesten Collegio, Hl Mahler Rab versprache mir, nächster tåg einen Besuch abzustatten, und ist ungemein erfreuet, daß Ich meine Sache so vortrefflich bey dem Herrn Pralaten ausgeföhret habe, denn jetzo sagte Er mir, könte Er ohne einig Vorwurf, so baldt Er nur mit dennagige angenehnen Creutzweg Bildern fertig seyn wird, an dem Altar blathe zu mahlen anfang, da es unter Obhut des Herrn Prelaten, und gleichsamig hohen Befehls desselben geschehe. [...]

IV.7 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 25. II. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...] Nun auf den wakeren Hlⁿ Mahler Rab zugelingen, so war Ich zu zweymahlen dieße Woche in Obrowitz, weil Ich ßelben das erste mahl nicht bey Hauße antrafe.

Dießer zeigte mir sogleich die aus dem gewesten Collegio hinaus transportierte Bild Rahm, Er wiesse mir den erkaufften Vorrath deren zu dem mahlen kommenden Bilde erforderlich kommenden Farben, Er deutete mir auf einem Platz des Zimers, wo Ich die grundierte Leinwandt erblickte, und Ich ware sonach intentioniret, Ihme Behendt die gemachte Auslaag /: da Ich einige Geldt provisorie zu mir genohmen:/ zu refundiren, alleine Er verbate es, und wolte um kein ding in der Weltt etwas von mir ehender annehmen, bis das Bildt völlig fertig seyn würde. Hoc pro I^{mo}

pro 2do Will Er sich absolutement nicht außern, was Er vor die Zustandtbringung des Bildes anverlangen wolle, sondern sagt nur so viel: Euer Excellenz wurden Ihme ohne dieß kein Unrecht thun, und Er vermochte auch meisten theils von dahero den Werth seiner Arbeit nicht determiniren zu können, weil Er noch nicht wüßte, was von eine Arbeit Er über dem Bilde haben würde entlich

3^{tio} Ist Selbster intentioniret mit Anfangs Januarii künfftig Jahrs, das Werk anzugreifen, weil ich denen kurzen und dunklen tåg, jetzo für einen Mahler nichtes in derley Arbeit zu machen seyen, und, mit Ende Marti soll das Bildt gänzlich ferttig, und getroknet seyn, wenn Ihm Gott sonst die Gesundheit läst.

Dießes batte mich Hl: Rab Euer Hoch Reichsgräflⁿ: Excellenz in seinem Nahmen unterthänig, als dessen finale Entschlüsung beyzubringen. So ich auch hiemit Befolge. [...]

IV.8 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 16. 1. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47

[...] Dieße Woche wils Gott, werde Ich auch ein wenig nach Obrowitz sehen, was der dort so ehrlich- als berühmte Mahler der wackerste aller in dießer hier um Brünn von dießer Kunst rühmen wollenden Männern, mache? und wenn es thunlich? Künfftig donnerstag so ein wenig von selben Euer Excellenz zu überbriefen mich unterfangen erstrebend. [...]

IV.9 Kopie kvitance malíře Ignáce Raab, dat. Zábřovice, 21. 1. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44⁸⁷

Daß Ich Endes geferttigter à Conto des Bekannt zu mahlen kommenden Altar Blates von Herrn Solicitator Rückert zwanzig drey gulden richtig erhalten habe, bescheinige mit meiner Unterschrift Closter Stifft Obrowitz den 21e Jenner 1774

I:[d] e[st] 23 fr

Ignatius Raab

IV. 10 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 23. 1. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47

[...] Aber was macht denn der Ehrliche Mahler Hlr. Rab? O! dießer wackere Mann erfüllt wahrlich mehr als Er versprochen, dann als Ich Ihn vorgestern in Obrowitz besuchte, erstaunte Ich, so gleich bey dem Eintrit, alß Ich sahe, daß das von Selben anverlangende Altar blath über die halbscheide schon wirk: völlig zu standt gebracht seye, O! sagte Ich nach einer geflogenen Unterredung, freund, das ist galand, mit solchen Männern, wie Sie sind, haben Sr Excellenz mein Hochgräfl: gnädiger Herr Principal gerne zu thun, und weil Sie dann so gar waker sind, so Beschwerde Ich Selbe daß Sie die gemachte Auflage vor Farben und andere requisiten, sich von mit jetzo vergütten laßen,

Er ließ sich aber nicht lange beschweren, und nahm 23 fr, die Ich folgenden tags darauf gegen Schein zahlte, herzlich gerne an. Euer Excellenz werden also das Altar blath den 10ten künfftig Monaths völlig ferttig sehen können, aber getroknet wird es wohl noch schwerlich seyn.

Sr Hochwürden Gnaden sind nicht entgegen eine förmliche Quittung worinnen Sie ihre lura Creditoria cediren Euer Excellenz, auszuferttigen, und wollen dennoch die 150 fl dagegen empfangen, meine Cassa ist aber nach denen letztern bezahlten 23 fr um 11 f schwächer geworden, als dieße zusammen beträgt. Wie Banco zetl pr: 100 f auf Expensen käme? [...]

IV.11 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 6. 2. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47

[...] Das gnädig bekannnte Altar Blath wird binnen 5. 6. tügen ferttig, und kömt es nur auf das troken an, welches noch zwey Wochen wenigster wegnehmen dürfte, Hlr Mahler Rab ist hieran besonders fleißig, und sparet keinen Fleiß, und an meiner Ermahnung, fleißigen Zusucht, dann ohnermüdeten Vigilanz mangelte es bey mir in beeden stücken nicht, den Sattler, und den Mahler an die Arbeit netto, und ferttig zu halten. [...]

IV.12 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 10. 3. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47

[...] Wann daß Ich Euer Excellenz gnädig letztere Zeilen erhalten, gelaßen, und mich zu S^r: Herrn General-Feldt Zeig Meistern freyherrn von Ellrichshaußen⁸⁸ verfügen wollte, so kamme schon in meine Logis dessen Herr Adjutant, und brachte mir wegen des gemahlenen Altar Blattes ein- so anderes bey, welchem Ich dann die wahrer Erleuterung von allem gegeben, und mich aus Gelegenheit dessen mit selben gegen ¾^{tl} Stunden unterhalten, dieser Herr Oficier trägt ein großes Verlangen das Altar blatt zusehen, und ware so höflich mir ein Reith Pferd anzutragen, womit Ich mich mit selbe zu Pferde nacher Obrowitz verfüg möchte, allein meine heutige Verrichtungen und der eingefallene Posttag müßte ein solches deprecirendt machen. Das Bild wirdt vor Anfangs May nicht fortkommen, und S^r:Excellenz Herr General-Feldt-Zeig Meister, werden das nähere Euer Excellenz mit heitigen Post überbriefen; [...]

IV.13 Kopie kvitance malíře Ignáce Raaba, dat. Zábřovice, 14. 3. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44⁸⁹

Copia
Schein

Per Ein Hundert Ein Gulden Rhisch 36 x welche Ich Endes gefertigter auf gnädig hohe Anschaffung Ihro Excellenz des Hochgebohrenen Herren Herren Ignaz Dominic des heil Röm Reichs graffens von Chorinsky freyh von Ledske plen Tit:/ wegen des hir orthes von mir gefertigten großen Altar Blats zu meinen Händen von dem Hl Agenten Rückert baar und richtig bezahlter empfangen habe.

In Uhrkund dessen ist meiner hir unten erstehende Nahmens und Pettschaften fertigung.

Closter Obrowitz den 14^{en} Marty 1774 Jahres

Id es 101 fl 36 x LS Ignatius Raab

Die originalien von vorstehenden beyden Quittungen sind den 4ⁿ April 1774 cum literis Exccellentissimi Comitis an des an des Gouvernirenden und Comandenden Herren ge[ner]al grafens von Hadik Excclenz p[er] postam abgegangen

Groß Hoschtütz den 4ⁿ April 1774

Haucke

IV.14 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 23. 3. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47

[...] daß, so bald in Obrowitz gefertigte Altar Blath wird, von da sollen abgeholt werden, so werde auch Ich samt dem Herrn Adjutanten mich in Obrowitz einfünden, um alldorten, in des letzteren Händen, die übergabe dises wohl eingepakt- und in den Küstel verschlossenen Bildes zu leisten. [...]

IV.15 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 21. 4. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47

[...] Heute früh ist das bekannte Altar Blath durch einen sichern Hauptmann Clausal der von alldasiger Vöstung Spilberg als angestelter Vorsteher der Militair-oeconomie-Commission, in Pohlen nacher Jaroßlow, gehet, unter dessen Obsicht mit dahin transportiret worden.

Vorgestern sandten S^r comandirende Excellenz dero Herrn Adjutanten zu mir, mit dem vermelden Ich möchte also das wohl in einem Hölzernen Vörschlägel embalirte Bildt zu S^r. Excellenz handen überliefern, aller bevor aber das ganze Vörschlägel mit einer starck gewixten Leinwandt überziehen lassen, damit, wenn etwa das Holz an mehr gedachten Vörschlägel durch Luft, Hitze, der Näßen auf der weiten Reyße seine Spaltung bekommen solte? Dennoch die gewixte Leinwandt wider solch einen Mangel, und Ritz, damit der Regen den innern Theyle des Bildes nicht schaden

können, zu gänzlichen Bewahrung dessen, den Ersatz machen mögte. Ich habe also, um solche Befehlen nicht zu widerstreben, 6 Ehln derley gewixten Leinwandt erkaufet⁹⁰ und von Ihnen Hlⁿ Mahler Raab auf das beste vernähen, verschlagen, und fertig lassen, daß das Bildt wohl bies nach Affrica, und über den ganzen Oceanum im Nahmen des Herrns ohne Schaden reisen könnte. Ferner werde dem hohen Ansinnen nach, dießer Tügen mich nacher Closter Obrowitz verfüg, und dort mich bey Hlⁿ Raab solcher Maaß Regeln bedinen, damit Ich Euer Excellenz, und dem Hochwürdigem Herrn Praelaten des Closter Stifts Rauden, alles Contento verschaffen möge, worüber mir die nähere gehorsamsten relation vorbehalte. [...]

IV.16 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 28. 4. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 47⁹¹

[...] Nun auf den Mahler Raab zu gelangen; läßt derselbe Euer Excellenz das Kleyd küssen, und bedauert unzählige Mahle, daß derselbe für diesmahl Euer Excellenz gnädigen Verlangen nachzukommen ausser Stand seye, denn da schon alles richtig ist, sobald Er nur mit der Closter Obrowitz arbeith fertig seyn wird, von hier aufzubrechen, und sich nacher Welehrad zu verfügen, wo Er die täge seines Lebens zu zubringen gedenket, und welches er mir in geheim vertraute ohne daß Herr Praelat in Obrowitz noch etwas davon weiß, so kann Er auch, so gerne Er wolte Euer Excellenz gnädigen Begehen für jetzo ohnmöglich willfahren, weil Er denn Welehrader Herrn Praelaten schon das Worth vor 2 Monathen sicher hat geben müssen.

Allen ansuchen nach, da ich mit ihme gegen zwey Stunden die Abredung pflegte, und mir alle Miede ihn zu bereden, wiewohlen nur Fruchtloß gabe, kunte ich genugsam abnehmen, daß Er für beständig in Schlesien zu beharren keine Lust habe.

Er erwiederte mir freylich, daß wenn Er diesen Antrag, so wie ich ihn gegenwärtig in Nahmen Euer Excellenz ihme beygebracht habe, vor zwey dritthalb Monathen gewußt, und vernommen hätte, würde Er sich endlich noch entschlossen haben, statt Welehrad das Closter Rauden zu seinen Ruhe Orth zu erwählen. Da Er wie Er mir beybrachte, ohnedies viele und grossen Gnaden von dort hochwürdigem Herrn Praelaten empfangen hätte. [...]

IV.17 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 8. 5. 1774

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44⁹²

[...] Den Ehrlichen Mahler Hl: Raab trafte Ich gestern in der heftigsten bestirzung an, da Er mir klagte: wienach titl Herr Joseph Graff von Schaff-Köth [sic], Herr auf Sadowa ohnweit Kö-

niggrätz ihn wiederholter-massen in die unterthänigkeit Ver-
lange, und diesfalls etwas ungestimig an den obrowitzer Herrn
Praelaten geschrieben habe. Es ist zwar aus dieser gelegenheit
en Faveur von Seiten des H. hierländig K. K. Landes Gubernii
nacher Hof schon die Anzeige gemacht worden und kömt also
unzuwarten, was der Hof hir infals sprechen und decidiren hat.
Sonsten entschuldigte sich zwar Hl: Raab, daß ihm die zeit zu
kurtz wäre, jene drey stuck Bilder für Euer Excellenz hirorths zu
verfertigen, allein weillen es Euer Excellenz Hohe Persohn, und
Verlangen betreffe, so wurde er dennoch alles in der Welt thun, und
nach möglichkeit sich befleissen Euer Excellenz Verlangen in balden
zuerfühlen. Da aber Hl: Mahler Raab sich nicht Recht in das mir
überschükte Rüßel, noch weniger aber sich in die Wiener Schuh,
zoll und Maß fünden kann, so bittet Er Euer Excellenz geruheten
ihm nur mittelst dine geschnittenen Papierlein die höhe, die obre,
dann untere Breite des ausgeschweiften Formats zu senden, und
so die höhe und Breite des 4 Ecketes Formats zuschicken, und auf
ein jedes Papierlein zu vermerken: dies ist die höhe, dies die obre,
jenes die untere Breite des ausgeschweiften Format Bilds, dies die
höhe und die Breite des 4 Ecketen Formats. [...]

**IV.18 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Choryn-
skému, dat. Brno, 19. 5. 1774**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 145, kart. 44⁹³

[...] Die Bilder werden in kurzer Zeit fertig, dabey aber auch gewis
schön seyn, nur wünschte Ich in balden wider Gelegenheit zu ha-
ben ihme Hl.ⁿ Mahler Raab etwas angenehmes von Euer Excel-
lenz respectu etwaiger Wirkung des beschehenen Intercessions-
Schreibens, an den hohen Minister beybringen zu können. [...]

**IV.19 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Choryn-
skému, dat. Brno, 3. 6. 1774**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 145, kart. 47

[...] als auch die von Hl.ⁿ Mahler Raab für Euer Excellence be-
reiths verfertigt- und auch schon ganz ausgetrockente – nach
gnädig hoher Vorschrift durch den Pinßel zu standt gebracht-
und entworfenene 3 stl: schöne Bilder, übermachen könne.⁹⁴

Aber was Mühe, und welch anspannen kostete es mich nicht,
von dem Ehrlichen Manne davor den verdinten Preis in er-
fahrung zubringen, den Er wollte gar nicht damit heraus, und
sprache immer fort: daß Er nichts vor seine Arbeit verlange.

Da Ich aber in allem Ernste folgender massen Ihn anredete: S'
Excellence schreiben mir noch nie, daß Ich Comission haben
solle, für Hoch Ihro selbte etwas hierorths ohnentgeltlich ver-
fertigen zu lassen, und also versichere Ich Sie, daß diese Bilder
auf solche Arth schwerlich für S'. Excellence müssen gemahlet
worden seyn, in wie lange Ich nun nicht den Preyß höre, in so

lange schreibe auch um keine abhollungs-Gelegenheit, noch
weniger aber mache Ich S' Excellence hievon ein aviso.

Dies thute entlich die Coirtung, daß Er mit seinen verdienten
Lidlohn, welches aber artig genug ausgefallen, herausrückte,
und pro omni et toto 2 # forderte. [...]

**IV.20 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Choryn-
skému, dat. Brno, 19. 6. 1774**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 145, kart. 44⁹⁵

[...] Wie nun Ich aber mit jenen ihme von Euer Excellenz Assi-
gnirten 15 fr hervortrate, und ihm selbe zahlen wolle, da solten
Euer Excellenz jenen begeisterten Eyfer, und wiewohlen und
ohschuldigen Zohrn gesehen haben, den sagte Er: was wollen
Sie mich beleydigen? Wollen Sie aus mir den undanckbahrsten
unter denen menschen Kindern machen? Nein, dies sohl nie ge-
schehen!

Ich setzte ihme zu und wollte absolute damit er nur die Quit-
tung, die Ich ihme aufgesetzt, unterfertige, allein der Man fing
an zuweinen, und bathe mich um des Himmels und unsers Lie-
ben Herrn Jesu Willen. Ich wolte ihn doch verschonen und sein
Hertz mit diesen 15 fr. nicht beschwären, den diese seine gerin-
ge Arbeit wäre gegen solchen ihme hohen erwiesenen Gnaden
nichts zurechnen. Ich will aber denoch trachten, ihm die 2 Stl
Dugaten an den Hals zu hängen und sohl dieses meine Sorge
seyen.

Ferners habe Euer Excellenz in seinem Nahmen gehorsamst
zuberichten, daß er noch einige Wochen hierorts zu arbeiten
haben werde, nach Verflüssung dieser Zeit aber sich ohn un-
gänglich auf Wellehrad verfügen müße, in deme der Herr Prälat
alldort dür ihm alle zubereitung gemacht habe, und ich schon
fast tag täglich erwarte.

Hätten aber Euer Excellenz nothwendige Arbeit von seiner
Hand, etwa nöthig, so geruheten Hochselbte nur allzeit mit
ihme zubeziehen, Er würde auch im Wellehrad der jenige sein,
der Er in Obrowitz ware. Künftiges Fruhe Jahr aber, wenn Euer
Excellenz gnädigst haben wollten, hoffet Er sich nacher Silesien
auf eine Zeit zuverfügen. So Ich himit Euer Excellenz nachricht-
lich gehorsambst andiene. [...]

**V. František Vavřinec KOROMPAY (Io. 8. 1723 Rohatec
u Strážnice – II. 8. 1779 Brno)⁹⁶**

**V.1 Z dopisu Bartholomea Nebese hraběti Chorynskému,
dat. Brno, 29. I. 1767**

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv.
č. 145, kart. 38

[...] daß mir Corrumpey heyl: versicheret, mir dß Portrait der
gnädig freylen Comtesse Tochter⁹⁷ am letzten dies Monaths

wohl, getrocknet, und gutt einbalirter zuüberliefern, mithin kann Ich selbes mitlst der Montägigen Diligence nacher Wienn übermachen. [...]

V.2 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 10. 10. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 46

[...] Heute besuchte mich der Mahler Corumpey, und fragte sich an, ob Euer Hoch gräfl^e: Excellens sich gegen unß nicht zu außern gnädig geruhet hätten, damit Er doch wissen könne, ob Selbter die gnädig bekandte Bildnüße zumahlen haben wurde, oder nicht? Worauf mir eine gnädige Ruckantwoth unterthänig ausbitte, damit den erhlichen Mann zuvor beschreiben in standt gesetzt werde. [...]

V.3 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 17. 10. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...] Mit dem Mahler Corumpey habe nach gnädig hohen Verlangen Euer Hoch Reichsgräflⁿ Excellenz die Sache so veranstaltet, daß Er nur die feine Kupfer-Stiche deren 14 stl: Creutz Weeg Bildern erwartet, um so nach seinen zierlich, und Lebhaften Pemsel an die Arbeit setzen zu können. Wir sind mit dem accord deren 100 fr richtig.

V.4 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 21. 10. 1773

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 46

[...] So, wie Ich nim für den Mahler Corumpey das erforderliche gewärtige, eben so sollen alle mir gnädig hoh auftragende Verrichtungen mir jederzeit eine Gnade seyen, um durch solche erproben zu können, daß stets mit den submissive respect erstrebend auf jeden gnädig hohe Befehl seyn werde. [...]

V.5 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 25. 8. 1775

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 48

[...] Hl: Mahler Corumpey wird Euer Excellence bies ultima hujus, mit der Skizzo eines im großen zu verfertigen kommenden Altar Blathes der Heylsten dreyfaltigkeit, die unter einem die Crönung der Jungfräulichen Mutter, des Göttlichen Sohns vorstellet, so,

wie, wo nicht mit zwoen, doch sicher mit einen nach seinem Geschmacke verfertigten Kreuz- Weeg Bilde, unterthänig aufzuwarten trachten. Ich habe alles selbsten in augenschein genohmmen, und fünde dies für billig anzumerken nöthig, daß Obschon dießer Mann mit seinem Pimßel in ein- und anderen Stücken, dann stellung deren figuren von dem Druck, und Abrißßen deren Ihme in dem Kreuz- Weeg Büchel vorgelegten Bilder Stationen abweicht, so sind doch dessen Gedanken in stell- und wendung der figuren, trefl: und keinerdings zu verwerfen.

Ich bin auch mit großen Eyfer daran, damit Er mir nebst der Skizzo bies ult: hujus die ersten zwo Stationes vollkommen ferttig mache, wenn Ihnen nur sonst das, unter der Handt habendt- und auch baldt ferttig seyn sollende große Altar Blath des heylⁿ Erz Engel Michaels nicht ein wenig auf, und zurücke hält. Wenn also nicht zwo der letzt erkandten Bildtnüßen folgen, so ist doch sicher, und ohnausbleiblich mit letzten dies, die Skizzo, und ein Kreuz Weeg Bildt anzufassen. [...]

V.6 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 27. 8. 1775

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 48

[...] Nun auf das zwotere vom 25ten umstehenden Monaths zu gelangen, so erwidere ferners daß ich dem Mahler Corumpey abermahls den Ihn betrefenden Punckt vorlesen werde, womit selbter hievon Gebrauch machen, und sich dessen Arbeith nicht übernehmen, münder aber in verfertigung der Skizzo, und zwoer Kreuz-Weeg Bildern eilen möge weil eilen, und übereilen niehmahls die vorhabende Arbeit in solchen standt setzet, als wenn man mit Maß der Zeit, sich über ein Werte macht. [...]

V.7 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 22. 2. 1776

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 46

[...] Mittelst dieses Blathes diene ich Euer Excellenz zur gehorsamsten Nachricht an, wie ich den Mahler Hlⁿ: Corompey, respectu des von Ihme verfertigten Creuz-Weegs, nicht nur ex proprio mit denen letzteren 50 fr. gänzlich befriediget, die selbter auf die Ihme accordierte 100 fr noch zu fordern hatte, sondern, daß mir diese 50. fr auch wider von Patschlawitz aus gutt gemacht, und folgsam die 14 stl: Kreuz-Weeg Bilder von mir in zwey Verschlägeln wohl verwahret, nebst der Blind-Rahme vor einigen tägen, durch zwey von Patschlawitz anhero abgeschickten Bothen, dahin übermachtet habe.

Nun wird sich Hl Korompey, der von imer gefährlich podagraischen Krankheit, wider reconvalesciretirt, auch über das große Altarblath begeben, wozu ich Ihn anzufrischen nicht ermangle. [...]

V.8 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 25. 2. 1776

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 44

[...] *Sonsten beziehe mich auf mein donnerstägiges Post-Schreiben, das â Troppau adressieret worden, weilen mir Euer Excellenz aufenthalt, und gegenwarth in loco Olmüz, ohnwissendt ware, in welchen ich die gehorsamste eröffnug machte, wie ich bereiths dem Mahler Korompey die letztere 50 fr die Ihme noch auf die schon empfangene 50 Gulden für den verfertigten Kreuz-weeg gebührten, ex proprio anticipirt, und so gezahlet, solche aber auch schon von Patschlawitz, auf die von mir dahin gemacher Nachricht wider rebonificirter empfangen, und diese 14 stl. Kreuz-weeg Bilder bereiths in zwo Verschlägeln wohl verwarter dahin übersendet habe, und da nun dieser Creutz-Weeg fertig, so übermache auch hier anliegendt das mir, und dem Mahler gnädig anvertraute Creutz-Weeg Büchl wieder zu Euer Excellenz handen gehorsamst zurüke. [...]*

V.9 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno, 8. 8. 1779

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 52

[...] *Vorgestern ist der ehrliche Mahler Corompey hier verstorben.*⁹⁸ [...]

VI. Ondřej SCHWEIGL (30. II. 1735 Brno – 23. 3. 1812 Brno)

VI.1 Z dopisu Bartholomea Nebese hraběti Chorynskému, dat. Brno, 7. I. 1764

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 35

[...] *Und der Bildhauer Schweigl verspricht bis Ende Faschings mit denen Figuren fertig zu werden. [...]*

VI.2 Z dopisu Bartholomea Nebese hraběti Chorynskému, dat. Brno 12. 2. 1764

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 35

[...] *Schweigl bestattiget hoch, und teuer, mit seiner Bildhauer Arbeit bis Ende dies Fasching fertig zu werden, will mir auch 8. Tage vorhero die Anzeige, an welchen Tag die Patschlawitzer Fuhrhirumen anhero kommen solle, damit Ich es einberichten käme. [...]*

VI.3 Z konceptu dopisu hraběte Chorynského Josefu Franzi Rückertovi, dat. 10. 8. 1779

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 52

[...] *Der H: Bildhauer Schweigel ist zu erinnern gleich wird demselben mündlich hinterlassen, das Er mir das verabrette abriessel zu einer großen Uhr, dann jenes zu denen Rameln auf die Portraits der Ihro behändigen Maaß durch deroselben dem nächsten einschücken möchte. [...]*

VI.4 Z konceptu dopisu hraběte Chorynského „an den Thorneinehmer“ Liebgott, dat. 10. 8. 1779

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 52

[...] *Ich schreibe an Herrn landes Solicitator Rikärth womit selbe bey dem Bildhauer Schweigl /:welcher in der Brüner Cathedral Kirche gearbeitet:⁹⁹/ das im aufgetragener Uhrriessel, als auch zu denen zwey Portäteln mir dem nächsten ein schücken möchte, dieser ist hieran zu erinnern [...]*

VI.5 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno 19. 8. 1779

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 52

[...] *Den Bildhauer Schweigel habe sowohl wegen des abrißels zu einer großen Uhr, als jenen, so zu denen Rahmen auf die Portraits gehört, nachdrucksamst erinnert, und selbe von Ihme anverlangt, auf Ihme pro omni super abundanti Euer Excell: an mich diesfals erlassene gnädig letztere Zeilen dem Buchstäblichen Inhalte nach vorgelesen, alleine Er finge sich wegen seiner überhäufte arbeit an zu entschuldigen, indene Er bereith einige Wochen mit unßern lieben frauen Altar in der Kirche Maria Saal nachst brünn die ganzen täge zubrachte, da Er schon frühe von Hauß wegginge, und den ganzen Tag nicht bis Abendt nacher Hauß käme, versprache mir aber doch nächster Tügen auf mein höftiges interpellieren die bemelte Rießeln einzuantworten. [...]*

VI.6 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno 25. II. 1779

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 52

[...] *Die Rahmen werden, wie mich der Bildhauer eben heüte versichert, um den 5ten oder 6ten künftigen Monaths fertig werden. [...]*

VI.7 Z dopisu Josefa Františka Rückerta hraběti Chorynskému, dat. Brno 9. 12. 1779

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 52

[...] Eben mit heutigen Post gebe ich nacher Patschlawitz das aviso, daß die für Euer Excellenz hier in arbeit gehabte Portrait Rahmen als heute fertig geworden, und also mir einer der Stärksten dortigen Männer zu abhollung derselben anhero gesendet werden möge; denn Ich habe ein Verschlängel von Tischler darüber zu machen anbefohlen, weil man sonst diese rahmen ohne solche ohnmöglich sicher genug, einen so weiten weeg nacher Troppau von wegen des Regenvetters zu bringen vermochte. Der Bildhauer hat meinem ermässen nach seinen Fleiß nicht gespahret, und der stafirer ein schönes reiches Goldt gegeben.

Dieser Bothen werden von da mit obbmelten Rahmen gerade nacher Troppau an Euer Excellence senden, welches dann eben auch nachher Patschlawitz unter einen angezeigt. [...]

VII. David ROENTGEN (11. 8. 1743 Herrenhaag in der Wetterau – 12. 2. 1807 Wiesbaden)

VII.1 Smlouva mezi hrabětem Chorynským a Davidem Roentgenem na zhotovení tří nábytkových kusů, dat. Spa, 26. 8. 1777

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 50

Nach dem des Herrn Graffen Chorinski Hochgräfl. Excellence von Droppau gnädigst geruhet, von dem Cabinet Schreiner David Roentgen von Neuwied dermahlen in Spa, nachstehentes um den dabey gesetzten Preiß von demselben zu erkaufften und zu bestellen, so haben Hochdieselben folgenden Maßen mit ihme verbaredet.

Er Verspricht nemlich gedachter David Roentgen itens ein ovales Tischgen mit Cassetten so auf der Seite herausspringen, daß Blat und der Rand Grau mit blauen blumen eingelegt um Ducaten Zwanzig Zwey, der Ducaten um 5 f gerechnet, macht Ducaten ... 22

2 Einen Spiel tisch auf nachstehente arth, Erstens soll der Tisch 2 Französische Schuh und 9 Zoll lang, und nach Proportion die breite seyn, so dan soll daß blad weiß mit Caro und mit grünen Blumen eingelegt seyn, daßgleichen der Rand.

Zweytens, wenn daß erste Blad herum gelegt wird, so sollen die inwendige Blätter von Grauen Holze seyn, und mit einer Guirland mit einer Medaillon eingelegt, und auf der Medaillon eine Piece mit Figuren

Drittens, wenn daß zweyte Blad herum geschlagen wird, so soll in der Mitte ein Daamen Bret Spiel seyn,

Viertens, wenn daß dritte Blad herum geschlagen wird, so soll ein pute und neben verdeckte Cassetten der Schreib zeug seyn, so dann wenn mann an ein Ressor drückt, so soll ein Doccadilien brettspiel heraußspringen, und 15 Steine dazu, von jeder Sorte, nebst 2 becher

zum Würfen, auf die Füße sollen kleine Guirlanden en Or Mulu, um 200 f der Ducaten a 5 f gerechnet macht Ducaten ... 40
3 eine thee Chatulle mit einer heraußspringenten Schublade, weiß mit grünen Blumen eingelegt, um 33 f macht Ducaten ... 6 ½
alles wohl emballirt Franco Wien an Herrn J. Georg von Scheidlin zu liefern

Dagegen haben obgemeldete S. Hoch Gräfl. Excellence die Zahlung dieser Stücke folgender gestallt zu verfügen gnädigst versprochen, nemlich es haben Hochdieselben dem David Roentgen a Conto des Ovalen Tischgen 9 Ducaten und a Conto des Spiel-Tisches und der Chatulle 11 Ducaten baar bezahlt, und versprechen, daß an den Hl: J. Georg von Scheidlin in Wien, gegen außlieferung des ovalen Tischgen der Rest mit 13 Ducaten und gegen außlieferung des Spiel-Tisches und der Chatulle der Rest mit 35 ½ Ducaten bezahlet werden soll.

Gleich wie nun beyde Contrahenten über diesen Contract eines geworden, so sind zur beyden Sicherheit hier über Zwey gleich lautente Exemplaria außgefertiget und jedem Contrahirenden theil ein Exemplar davon übergeben worden, und von beyden theilen eigenhändig unterschrieben, so geschehen

Spa d 26^t Augl 1777

Ignatz Dominic graff v Chorinsky
Freyh v. Ledske
David Röntgen
In Neuwied bey Coblenz

VII.2 Dopis Davida Roentgena hraběti Chorynskému, dat. Neuwied, 19. 10. 1777

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 50

Hochgebornen Graf
Gnädigster Graf u. Herr!

Nach Versicherung meines wiederholt unterthänigsten Dankes für die Gnädige Gesinnung so Hochdieselben mir während meinem Aufenthalt in Spaa Gnädigst zu erkennen gegeben, habe die Gnade andurch unterthänigst anzuzeigen, daß das blaue Tischgen so Hochdieselben von mir erkaufet in einem Verschlag wohl eingepackt u. Sigl=^t C. K. No: 10. Heute vor 8 Tagen an Hl: Joh: Georg von Scheidlin in Wien franco Wien versendet, u. ermeldtem Herrn dabey gemeldet, daß Euer Hoch Gräfl. Excellence das weitere betreff des Tischgens ordiniren u. gegen deßen Bezug 13 Ducaten an diesen Herrn für meine Rechl. accordmäßig auszuzahlen, die Gnade haben würden: Der Spieltisch ist in Arbeit, ich muß aber desfalls noch um einige Gedult bitten, ich möchte gerne Ehre damit einlegen, u. in der Absicht läßt sich nichts übereilen, dabey darf ich mir aber schmeicheln, daß wenn Euer Hoch Gräfl. Excellenz den Tisch werden sehen, Sie mir gewiß werden beystimmen, daß die eingelegte Presse die inwendig in

einen großen Medaillon kommt mehr werth ist als ich für den ganzen Tisch accordirt habe. So bald dieser Tisch fertig ist werde nicht ermangeln solches Hochdenselben unterthänig anzuzeigen, u. ihn zu übersenden. Der ich schließl. die Gnade habe, der Fortdauer Hochdero Gnädigen Gesinnung gegen mich unterthänigst empfehlend in tiefstem Respect zu erharren

Euer Hoch Gräfl. Excellenz
meines Gnädigen Herrn

unterthänigst gehorsamster
Diener David Roentgen

Neuwied d 19:^t 8br: 1777

VII.3 Dopis Davida Roentgena hraběti Chorynskému, dat.

Neuwied, 14. 12. 1777

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 50

Hochgeborenen Graf
Gnädigster Graf u. Herr!

In Bezug auf mein jüngstes Schreiben vom 16=t passat: welches Euer Exccelenz vermuthl. empfangen haben werden, so wie auch die darin angezeigte Kiste den blauen Tisch enthaltend, wovon ich jedoch von Wien aus noch ohne Nachricht bin, habe die Gnade Hochdenensleben andurch anzuzeigen, daß das bestellte Thee-Kästel, u. der Spieltisch in voller Arbeit sind, u. ich davor besorgt bin, daß ermeldte Stücke zu Euer Excellenz vollkommenen Satisfaction, u. mir zur Ehre ausfallen möchten.

Da ich die Spieluhr, welche Euer Excellenz in Spaa gesehen u. gehört haben, noch nicht angebracht, u. verschieden Herrschaften so dieselbe nachher noch zu dero Verwunderung gesehen haben, mir angerathen, dass ich sie ausspielen sollte, Sich auch gleich erboten eine bestimmte Anzahl Loose zu nehmen, wenn ich dazu resolvierte; so habe in der Absicht, alle Hohe Standes-Personen, mit denen ich die Ehre habe bekannt zu seyn, schriftl. ersucht, ob Sie an dieser Ausspielung participiren, u. auch andere dero Hohen respectiven Connoissances darzu animiren wollen. Und da ich bey denen Hohen Personen die das Werk Selbsten gesehen, diesen Vorgang zu insinuiren am wenigsten Bedenken trage; als habe andurch auch Hochdieselben ersuchen wollen, mir in einer Gnädigst gefälligen Antwort, jedoch so bald

als mögl. anzuzeigen zu wollen, ob ich Ihnen so wohl für eigene als Hoch dero bekannten Freunde Rechz. /denen Euer Excellenz den Umstand zu notificiren u. recomendiren vorher die Gnade haben möchten/ ein oder mehrere Loose schicken darf. Die Uhr wird à 240 Carolins u. ein jedes Loos à 2 Carolins angesetzt, u. das Ausspielen würde in nächstem Monath Januario unter einer eigenen Direction u. in Gegenwart verschiedener Herrschaftl. als Obrigkeitlichen Personen, mit der genauesten praecision, u. so wie man es von einem Honetten Mann erwarten kan vollzogen werden. In dieser Erwartung, u. der Nachricht von dem Empfang obbemeldten meines ersten Schreibens u. Verschlagess habe schliessl. die Gnade mich Hoch dero Wohlwollen ferner unterthänigst empfehlend, in tiefsten Ehrfurcht erharren

Euer Hoch Gräfl. Excellenz
meines Gnädigen Herrn

P. S. Für die Einsendung der Uhr
werde im fall des gewinstes
bestens Sorge tragen.

unterthänigst gehorsamster
Diener
David Roentgen

Neuwied d 14:^t xbr: 1777

VII.4 Z konceptu dopisu hraběte Chorynského Davidu Roentgenovi, dat. Velké Hoštice, 20. 5. 1778

Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145, kart. 50

[...] daß die bestellte Arbeith sowohl von dem künstlichen tisch, als der Thee Schatull glücklich zu Stande gekommen, ich zweifle auch gar nicht, dass sich dieselben dadurch eine besondere Ehre einlegen wollen, doch sehr ist mit Verlangen der baldigen Einsendung entgegen welche durch H: Scheidling in Wien dem nächsten gewärtige, diesem auch nur inzwischen annoch ruckständige 35 und halben ducaten, vermög dem zwischen aufgetroffenen schriftlich: accord für der Hand anweise, die darüber anverlangtende 4 ducaten, wenn ich nur die Arbeit werde zu Gesicht bekommen haben, können sich schon anderwätig ausgleichen lassen; forder ist bey zu bestehenden dergleichen erbieten, die verschieden Liebhaber in unseren Land erst zu Gesicht bekommen wünschen, um sich hiernach eines gewisser zu entschlüssen. [...]

Původ snímků – Photographic credits: 1 – repro: Pavel Šopák & kolektiv, Město – zámek – krajina. Kulturní krajina českého Slezska od středověku po první světovou válku, Opava 2012, obr. s. 312; 2: repro: Bárok múvészeti közép-európai kiállítás. Utak és találkozások. Baroque Art in Central Europe. Crossroads, kat. výst., Budapest, 1993, obr. s. 254; 3 – repro: Franz Anton Maulbertsch und sein Umkreis in Mähren. Ausgewählte Werke aus tschechischen Sammlungen, Langenargen 2006, obr. s. 86; 4: foto: Zemské muzeum Opava; 5: repro: Zsuzsanna Korhecz Papp – Olga Kovačev Ninkov, Barok u Vojvodini. Barokk a Vajdaságban. Barock in Wojwodina, Subotica 2005, s. 18; 4, 6–7: Slezské zemské muzeum v Opavě; 6: <https://cs-cz.facebook.com/media/set/?set=a.390192727660506.99984.121754024504379&type=3>; 10–11: foto: Petr Arijčuk; 12–14: repro: Josef Maria Greber, Abraham und David Roentgen. Möbel für Europa. Werdegang, Kunst und Technik einer deutschen Kabinett-Manufaktur 2, Starnberg 1980, s. 139, obr. 334; s. 178, obr. 349; s. 137, obr. 306.

¹ [Karl Ludwig von Klöber und Hellscheborn?], Auszüge aus Briefen eines reisenden Engländers, *Deutsches Museum* 1. Band, Leipzig 1780, s. 150. – K hraběti Albertu Josefovi Hodicovi srov. mj. Friedrich Grieger, Friedrich der Große und sein Freund, der „schlesische Oberlandesbaudirektor“ Graf Albert Josef von Hoditz, *Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens* 70, 1936, s. 320–328. – Bohumír Lifka, Knihovna Karla Josefa a Vojtěcha Josefa hr. Hodických z Hodic ve Slezských Rudolticích, *Strahovská knihovna IX*, 1974, s. 115–137. – Werner Bein, „Der Mährische Epikuräer“. Albert Joseph von Hoditz (1706–1778) als Mäzen der schönen Künste, in: Karlheinz Schlager (edd.), *Festschrift Hubert Unverricht zum 65. Geburtstag*, Tutzing 1992, s. 35–45. – Friedr Sondermann, Notizen über einige Hunde-Epitaphe des Grafen Hoditz (1706–1778), in: Georg Guntermann – Jutta Osinski – Hartmut Steinecke (edd.), *Klassik, modern. Für Norbert Oellers zum 60. Geburtstag. Zeitschrift für deutsche Philologie* 115, 1996, Sonderheft, s. 16–32. – Alena Jakubcová, in: Alena Jakubcová a kolektiv, *Česká divadelní encyklopedie. Starší divadlo v českých zemích do konce 18. století. Osobnosti a díla*, Praha 2007, s. 247–248. – Milan Myška, *Hrabě Hodic a jeho svět. Zámecká kultura ve Slezsku mezi barokem a osvětenstvím*, Ostrava 2011.

² Bohumír Indra, Šlechtická kapela ve Velkých Hošticích ve 2. pol. 18. stol., *Slezský sborník Acta Silesiaca* 53 (13), 1955, s. 122–124. – Vladimír Gregor, K šlechtické kapele a divadlu ve Velkých Hošticích v 2. polovině 18. století, *Slezský sborník* 56, 1958, s. 559–560. – Hans Heinz, Barockschlösser in Schlesien: Herzogtümern Troppau-Jägerndorf, *Jahrbuch des Adalbert Stifter Vereins in München VIII*, 1964, s. 74–76. – Karel Boženek, Hudebně dramatická centra ve Slezsku v 18. století, *Časopis Slezského muzea B* 20, 1971, s. 138–141. – Marie Schenková, Malířství 18. století v západní části Slezska, *ibidem B* 43, 1994, s. 53. – Jiří Sehnal, Die adeligen Musikkapellen im 17. und 18. Jahrhundert in Mähren, in: *Studies in Music History presented to H. C. Robbins Landon on his 70th birthday*, London 1996, s. 213. – Karel Müller, Západní část českého Slezska v období baroka, in: Marie Schenková – Jaromír Olšovský, *Barokní malířství a sochařství v západní části českého Slezska*, Opava 2001, s. 12. – Jerzy Gorzelik, Sztuka sakralna na pruskim Górnym Śląsku w latach 1740–1810. Działalność artystów ze Śląska austriackiego i Moraw, in: Jerzy Wyrozumski (ed.), *Czechy i Polska na szlakach ich kulturalnego rozwoju*, Krakow 1998, s. 120–121. – Karel Boženek, Předchůdci operních orchestrů v bývalém rakouském Slezsku, *Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis* 6, 2003 (Sborník k 60. narozeninám doc. PhDr. Dana Gawreckého, CSc.), s. 227–228. – Pavel Kotlář, Majitelé panství jako mecenáši kultury polsko-českého pohraničí v období od 18. do poloviny 20. století, in: *Muzyczne pejzaże pogranicza polsko-czeskiego*, Kryżanowice – Racibórz 2005, s. 29–30. – Pavel Šopák, *Výtvarná kultura a dějepis umění v českém Slezsku a Ostravsku do roku 1970*, Opava 2011, s. 96. – Lubomír Slavíček, Karel Josef Adolph refecit. Kroměřížský malíř jako restaurátor obrazů ve službách Ignáce Dominika hraběte Chorynského z Ledské, *Zprávy památkové péče* 72, 2012, s. 500–503.

³ Zemský archiv Opava, fond Velkostatek Velké Hoštice, inv. č. 145 (dále jen ZAO, Vs Velké Hoštice).

⁴ K dlouho opomíjené úloze agentů viz zejména Marika Keblusek, Introduction: Profiling the early modern Agent, in: Hans Cool – Marika Keblusek – Badeloch Noldus (edd.), *Your Humble Servant. Agents in Early Modern Europe*, Hilversum 2006, s. 9–15. – K situaci v českém prostředí pak Miloš Kouřil, Biskupa Karla Liechtenštejna rádci a zpravodajci, in: *Historická Olomouc* 5, 1985, s. 111–116. – Lubomír Slavíček, „...damit er Ruhm und Ehre, ich aber Contento darvon habe“. Umělci, umělečtí řemeslníci a agenti ve službách Kryštofa Václava Nostice, in: Helena Dáňová – Jan Klípa – Lenka Stolarová (edd.), *Slezsko – země Koruny české. Historie a kultura 1300–1740*, Praha 2008, s. 377–390. – Aleš Valenta, *Lesk a bída barokní aristokracie*, Hradec Králové 2011, s. 133–142 (kapitola: Advokáti, agenti a solicítatoři). – Jiří Hrbek, Hledat a nalézat. Barokní Valdštejnové a jejich informační síť, *Theatrum Historiae* 6, 2011, č. 6, s. 313–331. – Lenka Maršálková, Hrabě Jeroným Colloredo a jeho vídeňští agenti ve 20. letech 18. století, in: *Historie 2008. Sborník prací ze 14. celostátní studentské vědecké konference konané dne 5. a 6. března 2009 v Hradci Králové*, Ústí nad Orlicí 2009 s. 103–125. – Eadem, Urozený příbuzný versus profesionální agent. Sonda do komunikační praxe milánského gu-

vernéra Jeronýma Colloreda ve 20. letech 18. století, *Východočeský sborník historický* 21, 2012, s. 197–222. – Michaela Buriánková, Pražský agent hraběte Ferdinanda Jana Verduga v druhé půli 17. století, *Historica Olomucensia* 41, 2012, s. 171–192. – Jiří Hrbek, *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640–1740*, Praha 2013, s. 413–419.

⁵ Zatímco jména agentů české dvorní kanceláře Josepha Rocha Selmbacha a Franze Wenzela Haymerla (případně Heymerla) st. se opakovaně objevují v dobových schematismech, o Salingerovi toho zatím mnoho nevíme. Není vyloučeno, že pocházel ze Slezska, kde v roce 1760 v Krasově u Bruntálu působil jeho bratr Friedrich Joseph, „*dermahlen Schulmeister in den Hfürstl Cammer Gutt Cronsdorf*“; viz ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 28. Srov. též Jiří Sehnal, Das Musikinventar des Olmützer Bischofs Leopold Ege aus dem Jahre 1760 als Quelle vorklassischer Instrumentalmusik, *Archiv für Musikwissenschaft* 29, 1972, Heft 4, s. 285–317. K Josepu Rochovi Selmbachovi a Franzi Wentzelovi Haymerlemu st., který byl častým agentem české šlechty, mj. po 1742 dodával hudebniny Janu Adamovi z Questenberku a dlouhodobě sloužil Buquoyům; viz *Kayserslich- und Königlicher, wie auch Erz-herzoglicher, dann dero Haupt- und Residenz-Stadt Wien Staats- und Standes-Kalender auf das Gnaden-reiche Jahr Jesu Christi M.DCC.LXXII*, Wien 1771, s. 25 (Selmbach). – *Kaiserl. Königl. Ober-Oesterreichischer Hof- und Landesstellen-Schematismus samt einen Schreibkalender pro Anno MDCCLXXIV*, Innsbruck 1773, s. 125 (Selmbach), s. 126 (Haymerle). – *Hof- und Staats-Schematismus der röm. kaiserl. auch kaiserl.-königl. und erzherzoglichen Haupt- und Residenzstadt Wien [...]*, Wien 1784, s. 30 (Selmbach), s. 37 (Haymerle). Z novější literatury pak Otto G. Schindler, in: Jakubcová a kolektiv (pozn. 1), s. 232 (Haymerle). – Valenta (pozn. 4), s. 62, 134–135. – Petr Mašek, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. II. A–Ž*, Praha 2010, s. 212 (Selmbach). – Joseph Rochus von Selmbach ve Vídni sestavil obrazovou sbírku, kterou jeho sestry v roce 1806 nabídli ke koupi císařské obrazárně; viz Theodor von Frimmel, *Geschichte der Wiener Gemäldesammlungen. Band 1. Erster Halbband. Einleitung und Geschichte der Kaiserlichen Gemäldegalerie*, Leipzig 1899, s. 270.

⁶ Informace o obou brněnských agentech jsou zatím značně kusé. Bartholomeus Nebes se v roce 1750 stal brněnským měšťanem; viz Josef Dosoudil, Die Brüner Bürgeraufnahmen 1559–1845, *Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens* 37, 1935, Familienforschung 1935, Nr. 2/3, s. 13. A po roce 1760 působil spolu s Josefem Františkem Rückertem jako první poradce města Lipník nad Bečvou; viz Archiv města Lipník nad Bečvou, inv. č. 1343.

⁷ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 32, dopisy z 8. 2. („*die vier statuen und dazu gehörenden Postamenten*“), 12. 2., 8. 3. („*die Statuen und deren gehörigen Stükke*“) a 15. 3. 1762. V posledním z dopisů Sedlnický mj. oznamuje: „[...] vor die glücklich in Hoschitz angelangte zu der Delphine im garthen sich wohl schicken sollenden Statuen mit contethuirung einer inniglichen freude, das sie widerum und zwar im garthen Euer hochwohlgeborenen alß eine so hohen genner zusammen kommen.“ Pokud víme, Sedlnický zaměstnával nejméně dva opavské sochaře Jana Schuberta a Benedikta Teltschika, kterého jako svého poddaného nechal vyučit sochařství v Opavě; viz Zuzana Urbánková-Sukupová, Pozdně barokní sochař Benedikt Teltschik (1740–1820) – nástin díla, *Studia Comeniana et historica. Časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro konomiologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí XXXVIII*, č. 80, 2008, s. 226–251. K barokní zahradní plastice srov. např. Miloš Stehlík, Barokní skulptura zámeckých zahrad na Moravě, in: *Kompozice zahrad v dějinách umění*, České Budějovice 1987, s. 67–73. – Idem, Barocke Gartenskulpturen in Mähren, in: Konstanty Kalinowski (ed.), *Studien zur barocken Gartenskulptur*, Poznań 1999, s. 31–44.

V souvislosti se sochařskou výzdobou zámku ve Velkých Hošticích je možno upozornit na dopis svobodné paní Marie Alžběty Zuana, datovaný ve Vídni 4. 8. 1764, obsahující souhlas, aby hrabě Chorynský z lomu na jejím panství v Dolním Benešově nechal na své náklady lámat a dopravit kámen potřebný pro zhotovení soch, váz a dalších ozdob pro tamní zámek; viz ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 35: „[...] auf meinem Gut Beneschau ein Steinbruch von ganz besonderen guten art und qualitat existieren solle aus welchen ich die für dero Hoschützer Schloss zu verschiedenen Statuen, Figuren, Vasen, und andere Verzierungen nöthig habende Steiner auf dero eigene Kösten brechen lassen, und zuführen zu dürfen erlauben möchte.“

⁸ Jan Petr Cerroni, *Skizze einer Geschichte der bildenden Künste in Mähren*, Moravský zemský archiv Brno (dále MZA Brno), fond G 12 – Sběrka Cerro- niho, sign. I-34, fol. 243. – Lubomír Slaviček, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění – dodatky*, Praha 2006, s. 683. – Mar- gita Havlíčková, Baroko kontra osvícenství: střetnutí dvou epoch v Měst- ském divadle na Zelném trhu v Brně, in: Eva Šormová – Michaela Kuklová (edd.), *Miscellanea theatraalia. Adolfu Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 221–228. – Eadem, Mezi Brnem a Vídní: divadelní ředitel Johann Heinrich Böhm a počátek osvícenských reforem v městském divadle v Brně, *Theatralia. Revue současného myšlení o divadelní kultuře* 16, 2013, č. 1, s. 21–24.

⁹ Viz ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 48, dopisy Josefa z Astfeldu z 23. 11. 1775: „[...] es mir zu eines besonderen Consoladition, daß mein Vorschlag belangend den Architect, und zugleich Mahler Hl. Schaumberger eines so erwünschten Ausschlag gewonnen; [...]“ a 26. 11. 1775: „[...] Mr Schaumberger ist meines Wis- sens noch zur Stand, nicht von Wien anhero zurück gekommen, so bald dessen ankunft erfahren sollte, werde nicht ermgangen die nacher Patschlawitz gewid- mete Skizza mir vorzeuigen lassen. [...]“; relace Josefa Františka Rückerta z 26. 11. 1775: „[...] Eben heute sprach ich mit dem von Wien retournirenden Hl: v: Schaumburg, der aber sogleich nach Morawetz wider abgefahren, dießer versicherte mich, binnen 14. Tügen die bekannte Skizzo, zu meinen Handen einsenden zu wollen, Ich eröffnete Ihnen Euer Excellence högenden unwillen, daß solche nicht schon verfertigt seye, etwas nachdrucksam, und dies dürfet dem Hl: Mahler wohl accurater machen. Er ersuchte mich aber, daß wenn Er die ernannte Skizzo mir übermachen werde, ich solche allem bevor dem titl: Herrn Baron Astfeld zeigen mögte. [...]“.

¹⁰ Srov. Jiří Kroupa, *Alchymie štěstí. Pozdní osvícenství a moravská společnost 1770–1810*, Brno 2006², s. 160–161.

¹¹ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 42. K Josefu Puschmannovi viz mj. KS [Karel Steinmetz], in: *Biografický slovník Slezska a severní Moravy* 2 (14), Ostrava 2001, s. 107–108.

¹² Viz registry uložené in: Slezské zemské muzeum v Opavě – uměleckohis- torické pracoviště, Braunův archiv (dále Braunův archiv), sign. 80.1/58639, fol. 18 (Mauermeister Jakob Paneck. /Auszüge aus dem Schlossarchiv zu Gr. Hostütz/), sign. 80.1/58641, fol. 19 (Auszüge aus dem Schlossarchiv zu Gr. Hoschütz über Maler SEBASTINI); sign. 80.1/58642, fol. 20 (Auszüge aus dem Schlossarchiv zu Gr. Hoschütz über den Maler Corumpey); sign. 80.1/58643, fol. 21r+v (Auszüge aus dem Schlossarchiv zu Gr. Hoschütz über Jesuitenfrater Raab).

¹³ Viz mj. Ingeborg Eckert, *Sebastini, ein Maler des 18. Jahrhunderts in Schle- sien und Mähren*, Phil. Diss., Göttingen 1947. – Ivo Krsek, *F. A. Sebastini. Jeho malířské dílo na našem území*, Olomouc 1956. – František Šigut, K životopisu Ignáce Raaba, *Časopis Slezského muzea* B XIII, 1964, s. 182–184. – Heinz (pozn. 2), s. 74–76. – Marie Schenková, Dílo Ignáce Raaba ve Slezsku a na se- verní Moravě, *Sborník památkové péče v Severomoravském kraji* 1, 1971, s. 100–119. – Dagmar Martincová, Nástin činnosti stavitele Jakuba Pánka na severní Moravě, ibidem, s. 120–140. – Lubomír Slaviček, K obrazu F. I. Leichera z bý- valého františkánského kostela v Opavě, *Umění* 21, 1973, s. 349–353. – Dana Kouřilová, Výsledky stavebního a uměleckohistorického průzkumu zámku ve Velkých Hošticích, *Časopis Slezského muzea* B 27, 1978, s. 51–61.

¹⁴ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 30: „Rotulus, Deren den Hohen Altar-Bau ad St: Barbaram zu Troppau betreffenden Contracten.

1) Contracty originalis mit dem Wienerischen academischen Mahler Felix Leicher über das zumahlende Altar Blatt St: Barbara vor 250 fr det^o Wienn den 2° febr. 1761

2) Conceptus des mit dem tischler Joseph Locker sub dato Troppau 15° febr 1766 getroffen Contracts zu Aufbaung das Tabernackels Postamenter und Saulen vor 180 fr.

3) Original quittung des Leutersdorffer Verwalters Johann Burget pr 33 f 45 x vor erkauffte lindner Hölzer deto 25° Juny 1766.

4) Quittung des Pat: Guardian Peregrins Pohl auf 22 f 16 x zu Erkauffung Bre- thern, Tischler leien, und Inselkerzen vor die Tischler det Troppau 1° Juny 1766.

5) Original Contract mit dem Bildhauer Disttelbach det^o Troppau 15° febr 1766 über die zurferttende Figuren vor ein quantum p 300 fr

6) Original Verzichtsquittung von der verwittibten Staffirerin Maria Theresia Müllerin sub dato Troppau den 23° Juny 1769 auf 650 fr vor die Staffirung.

Des Hohen Altars Canzel und 4. oratorien außgestellt auf welches quantum

respectu des Altars S^r hochreichs gräfl gnaden 300 f bezahlen haben.

7) Etliche Briefe, darinnen der verstorbener Staffirer schriftlich declarieret, auf was für ein quantum Er berufen könne, Literas des Paters Guardians eingekom- men.

Designation der samentl Altar Bau Kosten auf 10 976 fl 43 x sich erstreckende.“ Smlouvy a kvitance se částečně dochovaly in: ZAO, Vs Velké Hoštice; kontrakty s truhlářem Josefem Lockelem („die groben Arbeiten“) a sochařem Josefem Distelbachelem jsou od 1945 nezvěstné; viz Braunův archiv (pozn. 12), sign. 80.1/58647, fol. 26: *Auszug aus dem Schlossarchiv zu Gross Hoschütz über den Bildhauer Joseph Distelsbach*. Dva dopisy Ludvíka Ignáce Müllera adresované 4. 4. 1768 kvadrantovi P. Peregrinu Pohlovi a hraběti Chorynskému jsou uloženy ibidem, inv. č. 126, kart. 17, fol. 151, 152–152v. K zakázce se nepochybně vztahuje i pokyn „Bey dem Mahler Müller nachfragen, ob ds Modelle fertig“ v nedatovaném konceptu dopisu hraběte Chorynského, nejspíše z roku 1768; viz ibidem, kart. 68. Srov. dále Slaviček (pozn. 13), s. 349–353. – Josef Svátek, Ke stavebním dějinám bývalého františkánského konventu v Opavě, *Sborník památkové péče v severomoravském kraji* 5, 1982, s. 149–178, zejména s. 165, 167, 168. – Bohumír Indra, Příspěvky k biografickému slovníku výtvarných umělců na Moravě a ve Slezsku v 16. až 19. století, *Časopis Slezského muzea* B 43, 1994, s. 40 (heslo: Josef Distelbach).

¹⁵ Ingeborg Eckert, Die Fresken des schlesisch-mährischen Malers Franz Anton Sebastini, in: *Festschrift für Dagobert Frey zum 70. Geburtstag*, Mar- burg/Lahn 1953, s. 530–545. – Krsek (pozn. 13). – Ignacy Płazak, Działalność artystyczna Franciszka Antoniego Sebastiniego na Górnym Śląsku, *Rocznik Muzeum Górnosląskiego w Bytomiu. Sztuka* 3, 1967, s. 3–239. – Marie Schen- ková, Malířství, in: Schenková – Olšovský (pozn. 2), s. 18, 66–67, 99–100, č. M.31. – Jerzy Gorzelik, Franz Anton Sebastini zbiorowy bohater sztuki górnośląskiej, in: Andrzej Kozieł – Beata Lejman (edd.), *Willmann i inni. Ma- larstwo, rysunek i grafika na Śląsku i w krajach ościennych w XVII i XVIII wieku*, Wrocław 2002, s. 262–268. – Zora Wörgötter, Zum Schaffen der Maler aus dem Umkreis Maulbertschs in Mähren: Johann Jablonský und Franz Anton Schebesta-Sebastini, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Franz Anton Maulbertsch und Mitteleuropa*, Brno – Langenargen 2007, s. 262–293. – Johannes Preisner, Sebastini in Oberrlogau, *Portret – rocznik glogówecki* 3, 2009, s. 301–308. – Michaela Šeferisová Loudová, Obnovený Stern – objevený Sebastini? K autorství fresek v minoritském kostele v Krnově, *Opuscula historiae atrium* F 50, 2006, s. 97–116.

¹⁶ Krsek (pozn. 13), s. 29, s. 73, č. 11–24 (dat. 1767–1768).

¹⁷ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 68.

¹⁸ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 39, kvitance na 200 zl. ze 4. 8. 1768; viz Krsek (pozn. 13), s. 14–15. – Ve výpisech E. W. Brauna (Braunův archiv /pozn. 12/, sign. 80.1/58641, fol. 19) chybně interpretováno jako potvrzení o přijetí od- měny za tři až čtyřletou práci.

¹⁹ Podle registů E. W. Brauna jsou k 30. 11. 1770 připomenuty, zřejmě v do- pisech Františka Karla Schorma, tři účty Františka Antonína Sebastiniho za nespecifikované práce, které se zatím nepodařilo dohledat; viz Braunův archiv (pozn. 12), sign. 80.1/58641, fol. 19.

²⁰ Petr Arijčuk, *Johann Wenzel Bergl. Námět Křížové cesty 2. poloviny 18. století* (diplomová práce), Seminář dějin umění FF MU, Brno 1998, s. 72, obr. tab. XLVIII, 3.

²¹ Krsek (pozn. 13), s. 32–34, 71, obr. 15, 16.

²² Viz Jaromír Olšovský, Sochařství, in: Schenková – Olšovský (pozn. 2), s. 152–153. – Lucie Janotová, *Kult sv. Jana a Pavla v 17. a 18. století na Moravě*, bakalářská práce, FF UP, Olomouc 2012, s. 37.

²³ Marie Schenková, Malířská rodina Kleinů v Opavě, *Časopis Slezského mu- zea* B 32, 1983, s. 243–246. – Schenková (pozn. 15), s. 16, 48–50, 88, č. M.17.

²⁴ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 40, dopis Františka Karla Schorma z 22. 7. 1769: „Der Mahler Klein ist zu dato noch nicht hier angelanget und zwar von darumben willen selber mit der arbeith in dobromieslitz dem Vernehmen nach noch nicht fertig sein solle, so bald aber als sothane hier mitreissen dürffte, so werde mich nur hin gehen ihme die gnädige Verordnung wegen der Mahlerey zubedeiten; [...]“, aby o čtyři dny oznámil malířův příchod do Pačlavic a jeho okamžitý odjezd do Uhřic: „Der Mahler Klein ist vorgestern hier angelanget, welcher auch also gleich sich nacher Uhrzt begeben, und die Portraite abge- hollet, an welchen derselbe fleissig arbeithet, und gedenket mit solchen bies künftigen Sambstag fertig zu werden, sodann derselbe ohne Verzug nachher

Brünn verabreysen wird, [...]“. Ve stejném kartonu nalézáme mj. informaci o zaplacení 42 zl. malíři Kleinovi („Dem Mahler Klein 42 fl.“), nebo v dopise Václava Hončička z 2. 7. 1769 o konzultacích, které mu malíř poskytl. Další, dílčí zprávy o malíři Kleinovi se objevují k roku 1771 (nedatovaný dopis jistého Bilsteina, kde se připomínají Kleinovy kopie portrétů), respektive 1774 (dopis dominikána Ludovica Ilgnera z 26. 8. 1774, v němž je „pittore Klein“ zmíněn jako znalec umění); viz ibidem, kart. 43 a 47.

²⁵ Slavíček (pozn. 2), s. 500–503. Četné zmínky o restaurování obrazů se objevují ve zprávách Františka Karla Schorma z roku 1768; viz ZAO, Vs Velké Hoštice, inv. č. 126, kart. 17, např. fol. 156, 156v, 160v, 179v, 181, 189, 193.

²⁶ Schenková (pozn. 13), s. 102–112. – Václav Ryneš, Umělci a umělečtí řemeslníci, jezuitští koadjunktři v barokní době, *Umění VI*, 1958, s. 407–408, č. 65. K Raabově činnosti na severní Moravě a ve Slezsku viz dále Schenková (pozn. 15), s. 16, 61–64, 95–98, č. M.29. – Eadem, Malířství, in: Marie Schenková – Jaromír Olšovský, *Barokní malířství a sochařství ve východní části českého Slezska*, Opava 2004, s. 60–61, č. M.25.

²⁷ O sbírce, kterou podle tradice Raabovi pořídili jezuiti, informuje dopis, který zaslal velehradský farář Konrád Veselý 20. 5. 1800 Janu Petru Cerro-nimu: „Von seinen Kupferstichen hat er die größte Anzahl, meist Rubenische einem Wiener Kaufmann verkauft, er schänkte auch eine Menge schönster Stücke dem Hh. Praelaten, auch einige, einigen hierorthigen Beamten, wovon ich auch zwei von Rubenz habe, und die übrigen legierte er für hierorthige Kirche, die dann stückweise verkauft wurden.“ Viz MZA Brno, fond Františkovo muzeum č. 60, fol. 7–8. – Braunův archiv (pozn. 12), sign. 80.1/6723-25. Srov. rovněž Schenková (pozn. 15), s. 61, pozn. 70.

²⁸ Ivana Čornejová – Anna Fechtnerová, *Životopisný slovník pražské univerzity. Filozofická a teologická fakulta 1654–1773*, Praha 1986, s. 356–357.

²⁹ Šigut (pozn. 13), s. 182. – Marie Schenková, *Kapitoly z dějin malířství 18. století ve Slezsku*, rigorózní práce, FF MU, Brno 1974, s. 125, pozn. 19. – Schenková (pozn. 13), s. 109–110. – K oltářnímu obrazu na hlavním oltáři v Sosnové viz Schenková (pozn. 15), s. 96, č. M.29.26.

³⁰ Constantin von Wurzbach, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich enthaltend die Lebenskizzen der denkwürdigen Personen, welche seit 1750 in den österreichischen Kronländern geboren wurden oder darin gelebt und gewirkt haben* 7, Wien 1861, s. 166–168. – Vilmos Donoszlovits, *Futaki gróf Hadik András*, Zombor 1885. – Nikolaus von Preradovich, in: *Neue Deutsche Biographie* 7, Berlin 1966, s. 417.

³¹ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 45, dopisy hraběte Andree Hadika z 30. 8. 1773: „[...] Mit ausnehmender Verbindlichkeit statt ich Euer Excell vor die Besorgung des angeführten Altarsplat ergebensten dank, und bitte nur die Bekostung und die Zeit dessen Verfertigung gefälligst zu bemercken, wo ich zu dessen überkommen die nöthige Anstalten machen werde.“; a z 10. 12. 1773: „[...] Sich meinen gehorsamster Bitte, wegen den Altar blatt so eyfrig, als Güthig anlegen seyn zu lassen, [...] In Ansehung des Altar blatts, unterfange mich Euer Excellenz gehorsambst zu bitten die Gnade zu haben, solches wenn es fertig wird zu sich zu nehmen, und mir als dann den Preis zu überschreiben, so werde ich trachten bey Gelegenheit als Gelder für die Truppen meines linken Flügels aus Troppau geholt werden, den Betrag zu übermachen, und solches abholen zu lassen. [...]“.

³² Anna Fechtnerová, *Rektoři kolejí Tovaryšstva Ježíšova v Čechách, na Moravě a ve Slezsku do roku 1773. Sv. II. – Morava, Slezsko*, Praha 1993 [Miscellanea monographica 4], s. 369, č. 58.

³³ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 44: *Rotulus über die Correspondenz mit dem neueren Substituirenten Brüner Agenten Joseph Rückert* s přílohami dopisů z různých let.

³⁴ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 44, dopis hraběti Chorynskému se souhlasem opata z 15. 11. 1773. Viz též František Šigut, *Korespondence, týkající se malíře Ignáce Raaba [1773–1774]* (strojopis), ZA Opava, fond Pozůstalost Františka Šiguta, inv. č. 232, kart. 17. Úmysl zveřejnit tuto korespondenci samostatně Šigut nerealizoval; viz Šigut (pozn. 13), s. 182, pozn. 9a.

³⁵ K nedostatečně poznaným postupům střeoevropských barokních malířů kostelních obrazů a k jejich dílnám viz zejména Manfred Koller, Zur maltechnischen Lehre an der Wiener Kunstakademie im 18. Jahrhundert, *Barock-berichte* 11/12, 1995, s. 417–428. – Idem, Zur Erforschung der Entwurfs- und Maltechnik, in: Peter Keller (ed.), *Johann Michael Rottmayr (1654–1730). Genie der barocken Farbe*, Salzburg 2004, s. 107–109 (Zur Technik von Rottmayrs Staffeleibildern).

³⁶ Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 2/J-NI*, Praha 1999, s. 272 (zde připsáno uměleckému okruhu Ignáce Raaba, kolem 1774).

³⁷ K transportům dokončených uměleckých děl z dílen umělců viz zejména Manfred Koller, Barockaltäre in Österreich. Technik, Fassung, Konservierung, in: *Der Altar des 18. Jahrhunderts. Das Kunstwerk in seiner Bedeutung und als denkmalpflegerische Aufgabe*, München 1978 (Forschungen und Berichte der Bau- und Kunstdenkmalspflege in Baden-Württemberg, 5), s. 232–234. – Michael Grünwald, Kam mit der Weinfuhr von Krems auch ein 20 Schuh langes und 10 Schuh hohes Bild an. Der Maler Martin Johann Schmidt (1718–1801) und seine Kunsttransport, in: Friedrich Polleroß (ed.), *Reiselust & Kunstgenuss. Barockes Böhmen, Mähren und Österreich*, Petersberg 2004, s. 171–186, zejména s. 171–174.

³⁸ Plátno 216 x 140cm, dnes v tamním novém, neogotickém kostele, zasvěceném Srdci Kristovu; srov. Zsuzsanna Korhecz Papp – Olga Kovačev Ninkov, *Barok u Vojvodini. Barok a Vajdaságban. Barock in Wojwodina*, Subotica 2005, s. 18. – Dušan Škorič, A Falconer művész-család alkotásai a Vajdaságban, *Bácsországi vajdasági honismereti szemle* 49, 2009, č. 2, s. 103. – Zsuzsanna Korhecz Papp, Falkoner Xavér Ferenc (1737–1792) budai festő művei, *Művészettörténeti értesítő* 60, 2011, s. 73–88.

³⁹ Wolfgang Kemp, heslo: Name Gottes, in: Engelbert Kirschbaum (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie* 3, Rom – Freiburg im Breisgau – Basel – Wien 1994², sl. 310–311.

⁴⁰ John Baptist Knipping, *De iconografie van de Contra-Reformatie in de Nederlanden I*, Hilversum 1939, s. 223–227. – Jeanne Courcelle – Pierre Courcelle, *Iconographie de saint Augustin. Les cycles du 16. et du 17. siècle*, Paris 1972.

⁴¹ Schenková (pozn. 15), s. 96–97, č. kat. M. 29.28., M. 29.29. a M. 29.30.

⁴² K úloze hraběte Chorynského v kauze Raabova propuštění z poddanství viz zejména Šigut (pozn. 13), s. 182–184. – Schenková (pozn. 13), s. 110–111. – K zamýšlené slezské cestě se snad vztahuje poznámka v Rückertově psaní hraběti Chorynskému z 29. 12. 1774, ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 47: „[...] Der Mahler durfte wohl seine troppauer Reise verschieben, das Portrait wird künftigen Sonntag folgen“, i když není zcela jisté, zda oním nejmenovaným malířem byl mině Ignác Raab.

⁴³ Jiří Venera, *František Vavřínek Korompay, moravský rokokový malíř*, rigorózní práce, FF MU, Brno 1949. – Pavel Škranc, *Příspěvek k dějinám umění na Moravě. Dílo F. V. Korompaye* (diplomová práce). FF UJEP (MU), Brno 1981. – Schenková (pozn. 15), s. 18, 50, 88–89, č. M. 19. – Pavel Preiss, *František Karel Palko. Život a dílo malíře sklonku střeoevropského baroka a jeho bratra Františka Antonína Palka*, Praha 1999, s. 273.

⁴⁴ Jaroslav Zetulčík, Ze Spálovské obrazárny na zámku Lešná, <https://cs-cz.facebook.com/media/set/?set=a.390192727660506.99984.121754024504379&type=3> (vyhledáno 6. 6. 2013). Tamtéž se nacházejí i portréty jejich rodičů; viz idem, in: Pavel Šopák & kolektiv, *Město – zámek – krajina. Kulturní krajina českého Slezska od střeověku po první světovou válku*, Opava 2012 (Slezsko: Lidé a země, II), s. 312–313, č. kat. B44.10, B44.11.

⁴⁵ Viz Schenková (pozn. 15), s. 50.

⁴⁶ *Der Heilige Creutz-Weeg Unsers Herrn Jesu Christi, Abgetheilet in Vierzehn Stationen. Von dem Richt-Haus Pilati, Bis zu dem Heiligen Grab, Nebst Kurzen Unterricht, Wie solche hochst nützliche Andachts-Übung [...]*, Olmütz: Josepha Terezie Hirnlin, 1762. Viz Václav Pumpřla, in: Ondřej Jakubec – Marek Perůtka (edd.), *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura let 1620–1780. 2. Katalog*, Olomouc 2010, s. 451, č. kat. 333.

⁴⁷ Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech* 1, 1977, s. 345. K objednavce oltářního obrazu F. V. Korompaye a křížové cestě F. A. Sebastiniho se vztahuje dopis faráře Aloise Rudta hraběti Chorynskému z 11. 9. 1775; viz ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 48: [...] *Quod concernit Aram Majorem, cum ex litteris Illustrissimi ac Excellentissimi Domini de dato 17 Augusti intellexerim in ea exfruenta nimum properandum non esse, ex eo, quia Iconem S: S: Trinitatis pictor Brunensis non nisi in primordiis futuri anni ob laborum copiam parare poterit, lubens expectabo, et pro imaginibus S: Vieae Crucis in antecessum humillimas respando, notum poenes faciens, tandem in venisse in Reverendissimo Consistorio Instrumentum S: Vieae Crucis, ac huc in duplo, quod nuper a me habere volebant, mihique iterum unum Confirmatum transmisisse, adaque modo unum est in manibus Illustrissimi ac Excellentissimi Domini Domini Patroni, et pote*

Fundatoris, quod nuper submissi, alterum est in Parochia, et tertium apud Reverendissimum Consistorium, quia propter opes jam non erit, ut in Tabulis Regni sit ingrossatum, et iis me Gratiis Praetiosissimis Comendans maneo. [...]

⁴⁸ Schenková (pozn. 15), s. 50, pozn. 42, s. 88, č. kat. M. 19.2, M. 19.3.

⁴⁹ Viz ZAO, Vs Velké Hořtice, inv. č. 12: Hoch freyherr Chorinskysches Gross Hochschützer untern 1ten 8bris 1760 Neu verlegtes Schloss-Inventarium, respektive Concept des groß Hoschützer Schloss Inventarii. Pokyn k provedení nové inventarizace zámku ve Velkých Hořtích obsahuje Chorynského dopis sekretáři Ondřeji Hauckovi z 5. září 1763; viz ibidem, kart. 34.

⁵⁰ K výzdobě interiérů a k mobiliáři barokních aristokratických sídel viz Jaroslav Petráň (ed.), *Dějiny hmotné kultury II/1. Kultura každodenního života od 16. do 18. století*, Praha 1995, s. 284–329. Viz též Friedrich Polleroß, „Was anbetrifft die zier der zimmer ...“. Notizen zum wissenschaftlichen Kolloquium „Das Schloß und seine Ausstattung. Zur Zeichenhaftigkeit höfischer Innenräume“ auf der Heidecksburg in Rudolfstadt, Tagung vom 30. 4. – 2. 5. 1999, *Frühnezeit-Info* 10, Heft 1/2, 1999, s. 302–314.

⁵¹ Ke zřízení fideikomisu hrabětem Ignácem Dominikem Chorynským z Ledské na jeho statky ve Slezsku viz ZAO, fond Královský úřad v Opavě, inv. č. 211, sign. 4/4 c. – ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 32, 35 (potvrzení fideikomisu pruským králem Fridrichem Velikým 24. 11. 1764) a kart. 40.

⁵² Inventář z roku 1760 (viz pozn. 49) dokládá na zámku ve Velkých Hořtích existenci zrcadlového sálu (*Spiegel Zimmer*). Dodávku zrcadel zprostředkoval ještě hrabě Maxmilián Josef Mitrovský, viz ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 35, dopis z 28. 3. 1764: „[...] die 36 stkl Spiegel nach der eingeschickten Maaß seynd schon in bereithschaft, wie ich dann auch bereits wegen den darzu gehörigen Cristal-glasß von verschiedenen Gattungen nach der neuesten Facon an dem famossten Glass-Schnitzler in Böhmen das gehörige zuverschaffen ergehen lassen, worüber die andworth gewärtige, in Hoffnung dass der Herr bruder hierwegen vollkommen durffte bedienet werden, [...]“ a v dopise z 31. 5. 1764, v němž uvádí, že „Spiegel-Blatten“ budou předány „dem Hr Solicitor Nebes zur weitherer beförderung“. A v roce 1776 z Vídně Michael Anton Saliger, viz ibidem, kart. 49, dopisy z 27. a 30. 3.: „[...] habe die 24. Stl Spiegel würrklich erkauffet, und samt einpackung Speesen und tragerlohn zusammen mit 65 f 39 xr bezahlt; sobald ein Fuhrmann hervorkomt, werde ich solche abschicken; indessen bitte um gnädige nachricht, ob das Maut-patent nach trop-pau oder Groß Hoschütz solle stelle lassen?“; „[...] denn ich den Verschlag mit Spiegeln, gegen veraccordirten 2 fr 15 Spl Fuhrlohn nebst ersatz der erweßlichen weegmauthen gestern übergeben, [...]“.

⁵³ Viz např. ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 36, Saligerova zpráva z 9. 11. 1765: „Es ist der Sticker Müller von Neubau bey 6. Schimmeln wohnhaft, bey mir gewesen mir recht wehmütig vorstellend.“

⁵⁴ ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 36 (Kaiser), 52 (Sutter). – Eduard Leisching, *Zur Geschichte der Wiener Gold- und Silberschmiedekunst, Kunst und Kunsthandwerk VII*, 1904, s. 345–384. – Heinrich Teutschmann, *Der Maler Joseph Sutter*. In seinem 100. Todesjahr, *Oberösterreichische Heimatblätter* 20, 1966, Heft 3–4, s. 15–16.

⁵⁵ ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 39. – K Františku Richterovi viz Carl Schirek, *Die Goldschmiede Kunst in Mähren, Mitteilungen des Mährischen Gewerbemuseums in Brünn* 12, 1894, s. 66. – Dana Stehlíková, *Encyklopedie českého zlatnictví, stříbrnictví a klenotnictví*, Praha 2003, s. 414. – Miloš Stehlík, *Umělecké řemeslo*, in: Zdeněk Kudělka – Ivo Krsek – Miloš Stehlík – Josef Válka, *Umění baroku na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1996, s. 160.

⁵⁶ ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 39. K Františku Hitzelbergerovi viz Carl Schirek, *Olmützer Goldschmiede, Mitteilungen des Mährischen Gewerbemuseums in Brünn* 11, 1893, s. 26–27. – Idem, *Das Buch der Olmützer Bildhauer, Maler, Goldschmiede, Goldschläger und Glaser (1671–1813)*, ibidem, s. 190. – Julius Röder, *Die Olmützer Künstler und Kunsthandwerker des Barock*, Olmütz 1934, s. 75–76.

⁵⁷ ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 39, nota z 14. 3. 1768. K Johannu Christianu Schlenckerovi viz Erwin Hintze, *Die Breslauer Goldschmiede. Eine archivalische Studie*, Breslau 1906, s. 151.

⁵⁸ Stehlík (pozn. 55), s. 170–171.

⁵⁹ O dodávkách nábytku se opakovaně zmiňují Nebesovy dopisy ze 7. 1., 12. 2., 19. 4., 5. 6., 21. 6., 24. 6., 1. 7. a 5. 7. 1764 in: ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 35. Únorový dopis obsahuje i detailnější přehled objednaných kusů a informací o dojednaných cenách: „Der Tischlermeister Huck hat mir, nach dessen

constituierung eine förmliche Verzeichnuß der für Euer Gnadens gefertigten Arbeit überreicht, vermöge welcher Er durch die erste Patschlawitzer Fuhr 12 Lahn=Seßln, dann eine Soffe, und durch die andere Fuhr hätte Selbster die übrige 9. Stock=Seßln, und zwey Soffe, nacher Patschlawitz befördert, zusammen also 12. Lahn=Seßln, dan 10. Stock=Seßln, oder Taborets, und 3. Soffe nacher besagten Patschlawitz hergestellt, und so weit bin Ich jedoch von diesen Mann, als einem Königlichen Burgern überzeiget, daß Er mich hierinnfalls nicht mit Lügen hintergangen habe; diese seine hergestellte Arbeit betraget nun accordermassen ... 69 fr 24 xr
Darauf hat Er zu zweymahlen empfang ... 35
Und also gebühren Ihme noch ... 34 fr 24 xr
Um welche Er mich von zeit zu zeit fleissig angehet.“

K Františku Huckovi, který se v letech 1764–1766 ve Slezsku spolu se sochařem Ondřejem Schweiglem pracoval na retáblu hlavního oltáře v poutním kostele na Cvilíně u Krnova a ve stejné době i na oltářích ve františkánském kostele sv. Maří Magdalény v Brně, viz Bohumír Indra, *Stavba poutního kostela na Cvilíně u Krnova 1721–1728 a jeho vnitřní výzdoby do r. 1786*, *Časopis Slezského muzea B* 6, 1957, s. 79. – Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 1 /A–I/*, Praha 1994, s. 206 a 2 /J–N/ , Praha 1999, s. 217.

⁶⁰ Viz ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 52: *Notta Über das für Sr. Excellenz dem Herrn Grafen v Chorinsky verpackte fayance-Geschier*, kterou v Proskově 31. 11. 1779 vystavil správce manufaktury Josef Jan Reiner. K osobnosti Josefa Jana Reinera viz Carl Schirek, *Ueber die Dietrichstein'schen Fayencefabrik in Mähr. Weisskirchen (1783–1805), Mitteilungen des Mährischen Gewerbemuseums in Brünn* 10, 1892, s. 29. – Idem, *Die fürstlich Dietrichstein'schen Fayencefabrik in Mähr. Weisskirchen (1783–1793)*, ibidem 15, 1893, s. 113. Z literatury k historii proskovské manufaktury a k jejím výrobkům pak zejména Erwin Hintze, *Die Proskauer Fayence und Steingut Fabrik, Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift N. F. IV*, 1907. – František Mainuš, *Manufaktura na výrobu fajánsí v Hranicích z konce 18. století, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C* 5, 1958, s. 98–122. – Eva Klimešová, *Proskovská manufaktura fajánsí, Časopis Slezského muzea B* 22, 1973, s. 74–85. – Eadem, *Proskovská fajáns. Katalog výstavy*, Opava 1979. – Jiří Kroupa, *Umělecké řemeslo a dekorace*, in: Jiří Kroupa (ed.), *V zrcadle stínů. Morava v době baroka 1670–1790*, Paris – Rennes – Brno 2003, s. 257–260. – Stephan Kaiser, *Glanzstücke schlesischer Keramik. Proskauer Fayencen im Überblick*, Berlin 2010 (Schriften der Stiftung Haus Oberschlesien. Landeskundliche Reihe; 13).

⁶¹ ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 34, dopis Michaela Antona Saligera hraběti z 9. 11. 1763: „[...] dass Hochdieselbte ungefehr ein dreysig Stuck weise tätzen brauchen, zuvor aber gnädig zu wissen verlangen, wie hoch ein duzend davon zu stehen komme; Ehe und bevor nun den Preis erfahre, so ist nöthig zu wissen, ob es Thé-Caffee oder Ciocolade-tätzen seynd sollen, dann ob sie zum Obst oder Confect gehören? Item ob sie vom Hollitscher Geschir, oder ob die tätzen von Porcellan seynd müssen? Massen wann es purr weise Porcellanen seynd sollten, solche nicht zu bekommen seynd, sondern nur gemahelene, vom Hollitscher Geschirr aber seynd weisse schon zu haben; [...]“ K uskutečnění objednávky, v níž se kromě Saligera angažoval olomoucký Josef Bernard z Brueilu a Madelonu, došlo zřejmě v létě následujícího roku; viz ibidem, kart. 35, Brueilovy dopisy z 26. 6., 1. a 4. 7. a Saligerův z 12. 9. 1764. Nákupy vídeňského porcelánu zjevně pokračovaly i později, např. v letech 1771 a 1773; viz ibidem, kart. 43, dopis Michaela Antona Saligera hraběti z 14. 9. 1771: „[...] Die 3. dutzend Porcellain teller habe schon anfangs Junii Euer Excellenz durch den Heinrich Kratzer eingeschicket, und mit ihme an Fuhrlohn 3 fr 30 xr accordiert; von andern 2. dutzend Porcellain – ausschuß-tellern, oder vielmehr wegen deren Bestellung aber, ist mir kein Buchstaben zu gekommen, und will nicht hofen, das der diesfällige Befehl etwa verlohren gegangen, weswegen um gnädige Nachricht bitte, ob über die in Junio eingeschickte 3. dutzend anoch andere 2. dutzend Porcellain ausschuß-teller bestellen werden sollen. [...]“

⁶² ZAO, Vs Velké Hořtice, kart. 34, dopisy Michaela Antona Saligera z 29. 10. 1763: „[...] Ich habe mich erkundiget bey einem geschickten Mahler, was beyläuffig 1. Stuck porton oder Superporte koste?, derselbe sagt dann: daß es nach beliben könne gemacht werden, er machet 1. Stuck um 4. Ducaten auch zu 6. Ducaten, es komt also darauf an, ob man sie fein oder ordinaire haben will, und verspricht man zu verfertigen die 4. Stuck bis zu Ende Decembris, die Mode ist durchgehends bey der grossen Noblesse, die Spallirten Zimmer mit Superporte zu haben.“; 9. 11. 1763: „[...] Wegen mahlend: 4. Portons erwartte über mein letz-

teres Schreiben noch die gnädige Finalentschlüssung, zu mahlen ein geschickter und die Idee besitzender Mahler ein Stück um 10 fr schwerlich dürfte mahlen wollen, ausser etwan nur ein Schmirer; jedoch bin ich daran, mich um einen zu bewerben, ob ich einen bekommen werde, der sich entschließen würde das Stück pr 10 fr od 4. Stück zusammen pr 10. Ducaten zu mahlen, um gleich wohl damit eine Ehre aufzuheben, wann einer ausfindig zumachen seyn sollte.“; 11. 12. 1763: „[...] Vermög meinem letzteren habe mich um wohlfeilere Mahler beworben, worunter auch H: Felix Leicher, welcher das große altar-Blat S. Barbarae in die franciscaner Kirchen nacher troppau auf Euer gnaden Speesen gemahlen, begriffen ist, dieser kan ein Stück porton eben nicht leichter, als um 25 fl, folglich alle 4. um 100 fr zu stand richten, jedoch brauchet er Zeit selbige zu verfertigen bis Ende Januarii 764.“; 10. 12. 1763: „[...] und ist rundlich ein Mahler persuadiret worden, zwey Stück portons, das Stück à 24 f in oel farb zu mahlen, welche arbeit er bis halben Jenner zu Verfertigen und zu liefern übernommen hat.“ – K supraportám pro Schönbrunn viz Johann Kronbichler, *Michael Angelo Unterberger 1695-1758*, Salzburg, 1995, s. 154–163, s. 217, č. kat. G 134–138. – Idem, *Paul Troger 1698–1762*, Berlin – München 2012, s. 352–356, č. kat. 187–195. K Sambachovým a Hauzingerovým pracím tohoto typu srov. např. Elfriede Baum, *Katalog der österreichischen Barockmuseums. Unteres Belvedere Wien 1 a 2*, Wien – München 1980, s. 246, č. kat. 146; s. 594, 597–598, č. kat. 426, 427.

⁶³ K sochařově činnosti pro Slezsko viz zejména Olšovský (pozn. 22), s. 165–168. – Idem, Sochařství, in: Schenková – Olšovský (pozn. 26), s. 141–150.

⁶⁴ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 35, dopisy Maxmiliána Josefa Mitrovského z Mitrovic a Nemyše z 28. 3. 1764: „Was nun dero Carrilon Uhr belanget, so ist solche in voller arbeit, und gewärtig heut oder Morgen den Saarer Uhrmacher anhero wohner nur die accurate Maaß besonders von dem Uhrkasten besonders aber die Tiefe des Uhrwercks übergeben will, welchen Rieß also mit der nechsten Post zuüberschicken ohnetfallen werde.“; a z 31. 5. 1764: „[...] dero bestellte Saarer Uhr ist in voller arbeit; die außschnittlung aber darauf wird erst angefangen werden, ich hoffe, dass etwann solche gut reussiren durffte, massen ich von dießen Bildhauer ein und andere gantz artige arbeit gesehen.“ – Hrabě Mitrovský ve stejné době zprostředkoval zaslání dvou obrazů („2. stuck Bielder von Wälscher Mahlerey“); viz ibidem, inv. č. 126, kart. 17, fol. 148, dopis Františka Karla Schorma hraběti Chorynskému z 26. 3. 1768.

⁶⁵ Metoděj Zemek – Antonín Bartušek, *Dějiny Žďáru nad Sázavou* II. 1. část 161–1784, Havlíčkův Brod 1962, s. 239.

⁶⁶ Srov. Stehlík (pozn. 55), s. 647, č. kat. 340. – Kroupa (pozn. 60), s. 346–347, č. kat. 163. K podobným realizacím Platzerovy pražské dílny viz Zdeňka Skořepová, *O sochařském díle rodiny Platzerů. Příspěvek k dějinám středoevropského sochařství*, Praha 1957, s. 105, obr. LXXVI, LXXVII.

⁶⁷ Srov. Gustav Weiß, *Reclams Handbuch der künstlerischen Techniken 3. Glas, Keramik und Porzellan, Möbel, Intarsie und Rahmen, Lackkunst, Leder*, Stuttgart 1990, s. 207–210. – Paul Mitchell – Lynn Roberts, *Frameworks. Form, Function & Ornament in European Portrait Frames*, London 1996. – Johann Kräftrtner (ed.), *Halt und Zierde. Das Bild und sein Rahmen*, Wien – München 2008. – Helge Siefert, Die Herstellung von Bilderrahmen im 18. Jahrhundert, in: Helge Siefert – Verena Friedrich (edd.), *Rahmenkunst. Auf Spurensuche in der Alten Pinakothek*, München 2010, s. 15–22. – Polana Widmar, *Obrazy a rámy. Dřevořezby Jana Brokofa pro knížata Gundakera a Ferdinanda Josefa z Dietrichsteina na zámku Libochovice*, in: Martin Mádl (ed.), *Barokní nástěnná malba v českých zemích. Tencalla I*, Praha 2012, s. 359–369. – Zmínky o několika dodávkách zlacených rámu se objevují např. v listech vídeňského agenta Michaela Antona Saligera; viz ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 44, dopis ze 4. července 1772: „Mit heutigen Postweg habe die vergoldte Portrait Rahm wirklich abgeschickt, reinen Maut Zettl gelöset, und auf der Haupt-Mauth 12 fl im Werth angesagt.“

⁶⁸ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 50. – Z počátek literatury k manufaktuře Davida Roentgena a jeho otce Abrahama viz zejména Hans Huth, *Abraham und David Roentgen und ihre Neuwieder Möbelwerkstatt*, München 1974². – Josef Maria Greber, *Abraham und David Roentgen. Möbel für Europa. Werdegang, Kunst und Technik einer deutschen Kabinett-Manufaktur 1–2*, Starnberg 1980. – Dietrich Fabian, *Roentgenmöbel aus Neuwied. Leben und Werk von Abraham und David Roentgen*, Bad Neustadt 1986. – Idem, *Abraham und David Roentgen. Von der Schreinerwerkstatt zur Kunstmöbel-Manufaktur*, Bad Neustadt /

Saale 1992. – Idem, *Abraham und David Roentgen. Das noch aufgefundene Gesamtwerk ihrer Möbel- und Uhrenkunst in Verbindung mit der Uhrmacherfamilie Kinzig in Neuwied, Leben und Werk. Verzeichnis der Werke, Quellen*, Bad Neustadt an der Saale 1996. – Peter Prange, Roentgen, David, in: *Neue Deutsche Biographie* 21, 2003, s. 731–732. – Andreas Büttner – Ursula Weber-Woelk – Bernd Wilscheid (edd.), *Edle Möbel für höchste Kreise. Roentgens Meisterwerke für Europas Höfe*, Neuwied 2007. – Achim Stiegel, *Präzision und Hingabe. Möbelkunst von Abraham und David Roentgen*, Berlin 2007. – Andreas Büttner – Ursula Weber-Woelk (edd.), *David Roentgen. Möbelkunst und Marketing im 18. Jahrhundert*, Regensburg 2009. – Wolfram Koeppel, *Extravagant inventions. The princely furniture of the Roentgens*, New York 2012.

⁶⁹ K oblíbeným čajovým skříňkám, které byly mj. součástí loterie, kterou mladý David Roentgen uspořádal 1769 v Hamburku (položky č. 59 až 70: „Zwölf Stück kostbare eingelegte Thee-Chatollen in einer Schieb-Lade, welche von selbst herauspringt, a St 6 Duc – 72 [Ducaten]“); viz Dietrich Fabian, *Roentgenmöbel aus Neuwied. Leben und Werk von Abraham und David Roentgen*, Bad Neustadt 1986, s. 280–286, obr. 656–677. – Michael Stürmer – Erich Werwein, *Schatullen und Kästchen von Abraham und David Roentgen, Maltechnik, Restauro. Internationale Zeitschrift für Farb- und Maltechniken, Restaurierung und Museumsfragen* 92, 1986, č. 4, Oktober, s. 24–37. – Dietrich Fabian, Die Entwicklung der Kästchen in der Roentgen-Werkstatt, *Schweizerische Schreinerzeitung* Heft 11, 1986, s. 213–218. – Wolfram Koeppel, Kästchen aus der Werkstatt von Abraham Roentgen in amerikanischen Sammlungen, in: Carolin Bahr – Gora Jain (edd.), *Zwischen Askese und Sinnlichkeit. Festschrift für Norbert Werner zum 60. Geburtstag*, Dettelbach 1997 (Giessener Beiträge zur Kunstgeschichte, 10), s. 98–110.

⁷⁰ K Johannu Georgu von Scheidlin a jeho rodině viz <http://wc.rootsweb.ancestry.com/cgi-bin/igm.cgi?op=REG&db=burger-scheidlin&id=1224> (vyhledáno 7. 8. 2011).

⁷¹ K jejich spolupráci viz Dietrich Fabian, *Entwicklung der Bodenstanduhren in der Roentgenwerkstatt*, Bad Neustadt a. d. Saale 1982. – Idem, *Kinzig und Roentgen. Uhren aus Neuwied. Uhrenmöbel, Musikinstrumente, Spielwerke. Leben und Werk der Uhrenmacherfamilien Kinzig und der Kunstschreiner Abraham und David Roentgen*, Bad Neustadt 1984.

⁷² K hamburské loterii srov. mj. Büttner – Weber-Woelk – Wilscheid (pozn. 68), s. 27–28; a k fenoménu loterií, jejichž předmětem byl nábytek zejména Reiner Baarsen, *De Amsterdamsche meubelloterijen en de geschiedenis van de meubelmakerij in de tweede helft van de achtiende eeuw*, Zwolle 1992.

⁷³ Reiner Baarsen, An Unique Relationship. Charles Alexander of Lorraine and David Roentgen, in: Koeppel (pozn. 68), s. 25–29.

⁷⁴ Christian Baulez, David Roentgen et François Rémond. Une collaboration majeure dans l'histoire du mobilier Européen, in: *L'Estempille, l'objet d'art* Nr. 305, September 1996, s. 96–118. – Bernd Wilscheid, Die Kunden der Roentgens, in: Büttner – Weber-Woelk (pozn. 68), s. 22–39.

⁷⁵ K podepsané smlouvě je připojen i její koncept.

⁷⁶ Florian Tettauer (Tetour) z Tetova († 1760) byl činný rovněž jako „*unschulmässiger*“ malíř; viz Jan Petr Cerroni, *Verzeichnis von Malern und ihren Arbeiten in verschiedenen Kirchen Mährens und Schlesiens*, MZA Brno, fond G 11 – Františkovo muzeum, č. 722, s. 277: [Švábenice] „*Im Presbiterium sind zwey grosse gemahldte die Kreuzigung und Kreuzabnehmung vom ehemaligen dortigen Dechand Tetauer von Tetau einem unschulmassigen Mahler, zwar von guter Zeichnung, aber matten Collorit.*“ – Beda Dudík, *Kunstschätze aus dem Gebiete der Malerei in Mähren, Österreichische Blätter für Literatur und Kunst, Geschichte, Geographie, Statistik und Naturkunde* 1, 1844, s. 622. – Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců* 2, Praha 1950, s. 587.

⁷⁷ Skicu, která se dochovala v Budapešti, Szépművészeti Múzeum, inv. č. 57.13, [obr. 2] opis inventáře obrazové sbírky hraběte Chorynského (ZAO, Vs Velké Hoštice, inv. č. 11) neuvádí. Srov. Lubomír Slavíček, Felix Ivo Leicher, ein Maler ohne Eigenschaften? Versuch einer Stildefinition seines Oeuvres, in: Eduard Hindelang – Lubomír Slavíček (edd.), *Franz Anton Maulbertsch und Mitteleuropa. Festschrift zum des 30-jährigen Bestehens des Museums Langenargen*, Langenargen am Bodensee – Brno 2007, s. 230, obr. 3.

⁷⁸ Stručné registry, respektive upozornění na dokumenty zde publikované sub II.1, II.2, II.3, II.4, II.6, II.7 a II.8, jsou uloženy v Braunově archivu (pozn. 12). sign. 80.1/58641, fol. 19. Na některé z nich se odvolává i Krsek (pozn. 13). – Kouřilová (pozn. 13), s. 57, pozn. 33.

⁷⁹ Milan Myška dal dopis do souvislosti se Sebastianiho údajnou zakázkou pro hraběte Alberta Josefa Hodice; viz Myška (pozn. 1), s. 144, pozn. 66.

⁸⁰ Dopis, v té době nezvěstný, publikoval *in extenso* již Krsek (pozn. 13), s. 86, příloha 2.

⁸¹ František Jan hrabě Chorynský svobodný pan z Ledské (1726–1812), starší bratr Ignáce Dominika, majitel panství Veselí na Moravě.

⁸² Přepisy dopisů zde uvedených sub IV.3, IV.4, IV.5, IV.6, IV.7, IV.9, IV.13, IV.16, IV.17, IV.18 a IV.20 viz Šigut (pozn. 34); stručné registry, respektive dílčí výpisy z dopisů sub IV.1, IV.2, IV.3, IV.5, IV.6, IV.7, IV.9, IV.14, IV.16, IV.18 a IV.19 jsou v Braunově archivu (pozn. 12), sign. 80.1/58643, fol. 21r+v.

⁸³ Originál se v ZAO, Vs Velké Hoštice nepodařilo nalézt.

⁸⁴ Viz Šigut (pozn. 13), s. 182, pozn. 7.

⁸⁵ Část dopisu, týkající se dočasnosti pobytu v Zábrdovicích a prosby, aby hrabě povolil odklad dokončení oltářního obrazu pro hraběte Hadíka na jaro příštího roku, otiskl již Šigut (pozn. 13), s. 182–183, pozn. 10.

⁸⁶ Viz pozn. 36.

⁸⁷ Kopie Raabovy stvrzenky je na jednom listě s IV.13.

⁸⁸ Svobodný pan Karl Reinhard von Ellrichshausen (1720–1779), generál polní zbrojmistr císařské armády.

⁸⁹ Kopie Raabovy kvitance je na jednom listě s IV.9.

⁹⁰ ZAO, Vs Velké Hoštice, kart. 47, kvitance ze 14. 3. 1774 na zakoupení plátna potřebného k zabalení obrazu: „119 fl 30 x für Leinwandt zur Emballierung“.

⁹¹ Pasáž týkající se Raabovy budoucnosti publikoval již Šigut (pozn. 13), s. 183, pozn. 12.

⁹² Úvodní odstavec otiskl již Šigut (pozn. 13), s. 183, pozn. 17.

⁹³ Šigut (pozn. 13), s. 183, pozn. 18.

⁹⁴ Viz pozn. 48.

⁹⁵ Část dopisu, v níž Rückert tlumočí malířovo poděkování za podporu hraběte Chorynského ve sporu s hrabětem Josefem Schaffgotschem publikoval Šigut (pozn. 13), s. 184, pozn. 20.

⁹⁶ Transkripce dopisů, zde uvedené sub V.3 a V.8, viz Šigut (pozn. 34); stručné registry z dopisů, sub V.2, V.3, V.5 a V.7., se pak nalézají v Braunově archivu (pozn. 12), sign. 80.1/58642, fol. 20.

⁹⁷ Viz pozn. 44.

⁹⁸ Podle údaje matriky u sv. Jakuba v Brně zemřel František Vavřínek Korompay 11. srpna 1779; srov. mj. Braunův archiv (pozn. 12), sign. 80.1/13698, dopis Josefa Dosoudila E. W. Braunovi ze 7. 1. 1942 s výpisy z matriky.

⁹⁹ Srov. Jan Tenora, *Katedrální kostel sv. Petra a Pavla. Příspěvek k dějinám stavby a vnitřní úpravy*, Brno 1930, s. 60–71.

SUMMARY

“... mit solchen Männern, wie Sie sind, haben S' Excellenz mein Hochgräfl: gnädiger Herr Principal gerne zu thun.”

Count Ignatz Dominik Chorynský of Ledská and His Artists Franz Anton Sebastini, Ignatz Raab, Franz Laurenz Korompay, Andreas Schweigl, David Roentgen et alii

Lubomír Slavíček

The article publishes documents, in particular extracts from correspondence, contracts, and receipts, from the years 1760 to 1779, which testify to the activity as patron of the arts of the high-ranking provincial official in Prussian and Austrian Silesia and above all discriminating lover, supporter, and collector of art, Count Ignatz Dominik Chorynský (1729–1792). With the help of these sources it is possible to create a good picture of the nature of his relationship to the visual arts and, specifically, with their creators – the painters (Franz Anton Sebastini /1724–1789/, Ignatz Raab /1715–1787/, Franz Laurenz Korompay /1723–1779/, Johann Franz Klein /1738–1779/, Karl Josef Adolph /1715–1770/), sculptors (Andreas Schweigl /1735–1812/, Johann Nitsche /after 1739–1830/1831/) and artistic craftsmen (David Roentgen /1743–1807/, Franz

Huck), who either repeatedly or only occasionally appear in his service. At the same time the sources show the role played by paid agents, active for example in Vienna (Michael Anton Saliger) and in Brno (Bartholomeus Nebes, Josef Franz Rückert), and also by advisors from among Chorynský's noble friends and relations (Count Maximilian Josef Mitrovský of Mitrovce and Nemyšl /1709–1782/, Josef of Astfeld /1709–before 1784/, Baron Wentzel Karl Sedlnický of Choltice /ca. 1690–1776/), who helped him find suitable creators of works of art and suppliers of luxury furniture for his residences (in particular for his chateau in Velké Hoštice/Gross Hoschütz and his town palace in Opava/Troppau), to maintain contact with them personally and by letter, and when necessary to monitor and report on progress on works that had been commissioned or purchased. Last but not least, the sources clarify many technical details connected with the acquisition of altarpieces, ways of the cross, and sculptures, and also portraits and art craftwork, when, for example, they provide valuable information about their creation and the logistics of organising their transport to the site they were intended for, and likewise about the prices paid for them. Instructive examples of this nature are, in particular, Chorynský's order for three solitary pieces of furniture from the famous *German cabinetmaker* David Roentgen in 1779 and the commission to paint a large altarpiece for the parish church in Futog/Futak/Futtok (Vojvodina, today Serbia), which Count Chorynský placed with the ex-Jesuit painter Ignatz Raab on behalf of Count Andreas Hadik /1711–1790/ in 1773/1774.

Figures: 1 – **Portrait of Count Ignatz Dominik Chorynský of Ledská**, ca. 1770. Valašské Meziříčí, Wallachian Region Museum – Kunín chateau; 2 – Felix Ivo Leicher, **The Beheading of St. Barbara**, 1761. Budapest, Szépművészeti Museum; 3 – Franz Anton Sebastini, **Jesus Falls for the Third Time beneath the Weight of the Cross – the Ninth Station of the Cross**, 1775. Fořt u Trutnova, today Černý Důl – Fořt, parish church of the Most Holy Trinity; 4 – Johann Nitsche, **St. Paul**, 1772. Velké Hoštice, parish church of St. John the Baptist – façade; 5 – Ignatz Raab, **Glorification of the Most Holy Trinity**, canvas 1773/1774. Futog/Futak (Vojvodina, Serbia), parish church of the Sacred Heart of Jesus, originally parish church of the Most Holy Trinity, main altar; 6 – Ignatz Raab, **St. John the Baptist Preaching**, 1774. Velké Hoštice, parish church of St. John the Baptist, main altar; 7 – Franz Laurenz Korompay, **Portrait of Marie Anna Chorynská of Ledská**, 1767 (?). Valašské Meziříčí, Wallachian Region Museum – Kunín chateau; 8 – Franz Laurenz Korompay, **Jesus Is Nailed to the Cross – the Eleventh Station of the Cross**, 1773/1776. Velké Hoštice, parish church of St. John the Baptist; 9 – Franz Laurenz Korompay, **The Lamentation – the Thirteenth Station of Cross**, 1773/1776. Velké Hoštice, parish church of St. John the Baptist; 10 – Franz Laurenz Korompay, **The Crowning of the Virgin by the Trinity**, 1775. Fořt u Trutnova, today Černý Důl – Fořt, parish church of the Most Holy Trinity, main altar; 11 – Franz Laurenz Korompay, **The Crowning of the Virgin by the Trinity**, detail, 1775. Fořt u Trutnova, today Černý Důl – Fořt, parish church of the Most Holy Trinity, main altar; 12 – David Roentgen, **Small oval table with drawers**, ca. 1775. Copenhagen, collection of C. L. David (1980); 13 – David Roentgen, **Mechanical game table**, ca. 1775. Formerly Königstein, collection of Rudolf von Goldschmidt-Rothschild; 14 – David Roentgen, **Tea chest**, 1775/1780. Bonn, Rheinisches Landesmuseum